

Aluminij

Časopis družbe Talum, d. d., Kidričevo, september 2009, številka 9

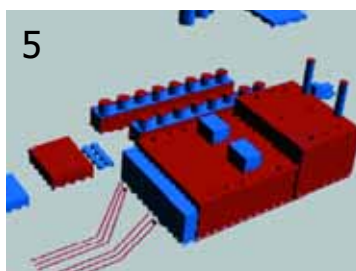

Tradicija se nadaljuje

Iz vsebine

3

5

6-7

8-9

11

12-15

17

18-19

20

22

23

24-25

4 Uprava

5 Pretaljevanje, razvoj

6-7 Razvoj

8-10 Inovacije

11 Laboratorij za meritve

12-15 Intervju

16 Varstvo pri delu

17 Kultura

18-19 Reportaža

20 Fotografija meseca

21 Kolumna

22 Upokojitev, Sedmi maraton Poli

23 Zdravo Talum

24-25 Fotoreportaža

26 Ekologija

27 Križanka

Časopis družbe Talum

Naslov uredništva: Talum, d.d.

2325 Kidričevo, Tovarniška cesta 10,

telefon: 02 79 95 108, telefaks: 02 79 95 103,

e-pošta: ivo.ercegovic@talum.si

Izhaja mesečno v nakladi 2300 izvodov

Uredniški odbor: Ivo Ercegović, urednik, Danica Hrnčič

in Lilijana Ditrh, članici, Darko Ferlinc, član,

Srdan Mohorič, član

Jezikovni pregled: Darja Gabrovšek Hornšak

Oblikovanje: Darko Ferlinc

Avtor naslovnice: Slavko Krajnc

Prelom in priprava za tisk: Grafični studio OK, Maribor

Tisk: Bezjak tisk, Maribor

Sonce dela za nas

IVO ERCEGOVIĆ
GLAVNI UREDNIK

»Pomembno je, da v času, ko je proizvodnja elektroliznega aluminija zmanjšana na polovico, obe livarni odpadni aluminij uspešno in učinkovito trošita in da sta poraba in nabava usklajeni.«

Čeprav smo vas pred kratkim podrobneje seznanili z razvojnimi aktivnostmi, bomo tudi tokrat začeli s to temo. Predsednik Uprave Danilo Toplek nas je v zadnjem nagovoru opogumljal v boju za preživetje in ena od poti pri obvladovanju krize v Talumu je tudi pospešena razvojno-investicijska dejavnost. Rezultati so že pred nami.

Za najpomembnejši rezultat lahko štejemo pridobitev energetskega dovoljenja za projekt plinsko-parne elektrarne – PPE, ki je kar štiri leta čakal v predalu. Ministrstvo za gospodarstvo je torej zaupalo argumentom Taluma in zdaj nadaljujemo »s polno paro«. Naša PPE bo obogatila oskrbo Slovenije z električno energijo za novih 800 MW moči, kar je precej več od jedrske elektrarne v Krškem, ki dosega maksimalno moč 700 MW, od česar pa ima Slovenija le polovico. Če se bo projekt nadaljeval optimalno, bo lahko Slovenija uporabljala novo energijo že leta 2014, je poudaril direktor PPE Brane Kožuh.

»S partnerji smo si zadali cilj, da še letos zgradimo največjo sončno elektrarno v Sloveniji,« je pred kratkim zapisal vodja projekta Marko Drobnič in že gradimo. »Na naši stari »haldi« je postavljen prvi količek,« je veselo dodala nadzornica projekta Andreja

Srečkovič. Tudi ta projekt se nanaša na proizvodnjo električne energije, in sicer sončne. Čeprav bo sončna elektrarna največja v Sloveniji, bo njena kapaciteta 800-krat manjša od plinske, pa vendar bo oskrbovala 250 do 300 gospodinjstev. Tudi sonce dela za nas! Še malo ostanimo pri razvoju. Talum se je prijavil na javni razpis Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo za razvoj centrov odličnosti za obdobje 2009 do 2013. V ta namen je organizacijsko vse pripravljeno in ustvarili smo pogoje za pridobitev nepovratnih finančnih sredstev iz Evropske unije. Za katere projekte gre in kako zadeva poteka, lahko preberete v prispevku Palmire Banko.

Tudi novi predpis o inovativni dejavnosti je razvojno naravnani, ker omogoča množično inovativno dejavnost in nagrajevanje posameznih predlogov. Podrobnosti je opisala mag. Karmen Jošt in pričakovati je večji interes za sodelovanje zaposlenih in podjetja.

Še beseda o proizvodnji. Tokrat smo pozornost posvetili pretaljevanju odpadnega aluminija, kar je zelo nazorno prikazal vodja oddelka Darko Varžič. Odločitev Taluma, da tudi v poletnih mesecih kupuje odpadni aluminij, se je pokazala za zelo modro. Pomembno

je, da v času, ko je proizvodnja elektroliznega aluminija zmanjšana na polovico, obe livarni odpadni aluminij uspešno in učinkovito trošita in da sta poraba in nabava usklajeni.

K intervjuju smo tokrat povabili mag. Alberta Korošca, vodjo Službe za informatiko, ki najbolj zaupa znanju ljudi, spoštuje naravo in ga močno preganja želja po spremembah. S svojo skupino si prizadeva, da bi ustvarili zdrav, hiter, prilagodljiv in odziven informacijski sistem. Kot večino računalničarjev tudi Alberta okupira ta čudežna digitalna znanost, zato njegovim mislim težko sledimo. Poglejte samo, kakšen bo »Albertov« Talum čez pet let. Sodimo pa ga lahko po rezultatih, ki jih imata on in njegova skupina.

Tudi v Aluminiju se lahko pohvalimo, da smo izdali knjigo. Pravo knjigo. Avtorica je naša sodelavka Aleksandra Jelušič. Če ste pozorno brali njene kolumne, ste lahko opazili izvirnost idej, opisov in nasvetov, kar so ji priznali tudi literarni strokovnjaki. Sama pravi, da je s pisanjem za Aluminij odkrivala vse tiste kotičke v sebi, za katere tudi sama ni vedela, da jih ima. Z izdajo knjige smo jo nagradili za sodelovanje, ona pa jo je podarila Talumu. Čestitamo, Aleksandra!

Poslanci Socialnih demokratov na obisku v Talumu

DANICA HRNČIČ
FOTO: DARKO FERLINC

Člani poslanske skupine Socialnih demokratov z ministrom Patrickom Vlačičem so zadnjo avgustovsko soboto obiskali Spodnje Podravje. Med drugim so z gostitelji s ptujsko-ormoškega konca obiskali tudi Talum. Sprejeli so jih predsednik Uprave mag. Danilo Toplek, član Uprave mag. Franc Visenjak in vodja Službe varstva pri delu Iztok Trafela.

Predsednik Uprave jih je seznanil z aktualnimi razmerami v Talumu. Povedal je, da smo zaradi drastičnega zmanjšanja porabe aluminija po vsem svetu, posebej v avtomobilski industriji in v gradbeništvu, ki ju je kriza najbolj prizadela, že decembra lani začeli postopoma ugašati elektrolizne

peči; proizvodnja v elektrolizi se je s tem zmanjšala za več kot polovico. Naslednji protikrizni ukrep smo uvedli marca – med prvimi smo uvedli 36-urni delovnik, zmanjšali število najetih delavcev in drugo. Danilo Toplek je med drugim dejal, da se razmere na trgu še vsaj prihodnje leto ne bodo izboljšale in da krize še zdaleč ni konec, kot pravijo nekateri. Pri načrtih Taluma je govoril o pridobljenem energetskem soglasju za projekt plinsko-parne elektrarne in o projektu izgradnje sončne elektrarne.

Po zanimivem in sproščenem uvodnem delu obiska so si gostje z zanimanjem ogledali še proizvodne prostore, in sicer elektrolizo C in proizvodno linijo rondelic.

Po končanem obisku pri nas so se podali še na ormoški konec, obiskali Perutnino Ptuj in celodnevno druženje sklenili na gradu Borl. Pobudnik sre-

čanja je bil naš nekdanji sodelavec in zdaj poslanec v državnem zboru Dejan Levanič.^x

Minister za promet dr. Patrik Vlačič v pogovoru s predsednikom Uprave mag. Danilom Toplekom

Poslanci v elektrolizi C

Miran Potrč

Rivalstvo na področju odpadnega aluminija

DARKO VARŽIČ

FOTO: SRDAN MOHORIČ

Po prvem udarnem valu recesije, ko je zaradi zmanjšanja naročil nabava sekundarnih surovin padla na minimum, nabava ponovno narašča. Ne narašča pa samo v Talumu, ampak tudi pri konkurenci. Rivalstvo za material je tako v polnem razmahu.

Zmanjšanje proizvodnje v času recesije je namreč povzročilo zmanjšanje odpadnih surovin v obtoku, kar kratkoročno pomeni primanjkljaj na tržišču sekundarnih surovin. Takšen raz-

plet smo v Talumu pričakovali, zato smo tudi v poletnih mesecih kupovali odpadni aluminij, ko ga veliko naših tekmecev ni. Količine pa so bile kljub vsemu manjše, in to zaradi nedejavnosti nekaterih podjetij, ki zbirajo in prodajajo odpadni aluminij.

Nabava sekundarnega aluminija bo septembra že na ravni nabave v prvem polletju lanskega leta. Poraba in nabava sta tako usklajeni, da bodo stare zaloge odpadnega aluminija do konca leta manjše še za 20 odstotkov. Pora-

Darko Varžič

ba odpadnega aluminija bo prihodnje leto odvisna od prodajnega programa oziroma od prodajnih pogodb, ki bodo sklenjene.

Obe livarni odpadni aluminij uspešno in učinkovito trošita. Večjih težav, razen občasnih neželenih nihanj določenih kemičnih elementov, ne beležimo. DE Gnetne zlitine pretopijo 1200 ton kupljenega in 800 ton procesnega odpadnega aluminija na mesec, DE Livarske zlitine pa so trenutno na ravni 1000 ton na mesec. Skupaj se

tako pretopi 3000 ton odpadnega in procesnega aluminija mesečno. Ker je trenutno prostega elektroliznega aluminija malo, je delo v livarnah pri pretapljanju zahtevnejše, vendar se bomo temu morali privaditi.

Letos se zelo trudimo razširiti nabavno mrežo, pri čemer so naš namen stabilnejše dobave materialov po nižjih, donosnejših cenah. Nabavne cene so trenutno na pričakovani in želeni ravni. Je pa res, da je s povečevanjem količin ta naloga težja. **x**

RAZVOJ

Plinsko-parna elektrarna

BRANE KOŽUH

Projekt Plinsko-parna elektrarna je ponovno stekel. Ministrstvo za gospodarstvo je namreč avgusta izdalo energetska dovoljenja, na katerega smo čakali polna štiri leta.

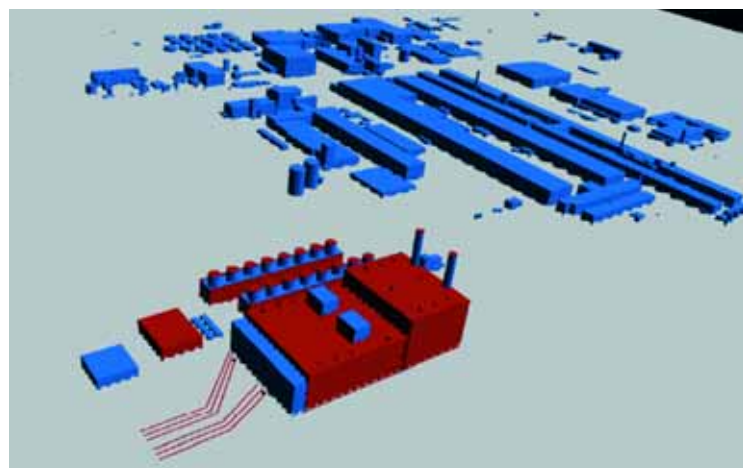
Za osvežitev podajam osnovne podatke o nameravani gradnji. Gre za plinsko-parno elektrarno instalirane moči 800 MW, ki naj bi stala na območju Taluma. Investitor je družba Plinsko-parna elektrarna, d. o. o., iz Kidričevega, katere ustanovitelji so Holding Slovenske elektrarne iz Ljubljane, Verbund iz Dunaja in Talum. Predvide-

no gorivo je zemeljski plin. Elektrarna bo opremljena z najsodobnejšo tehnologijo, ki bo omogočala nizke emisije NO_x in CO₂, kar ustreza vsem mednarodnim okoljskim standardom. Investicijska vrednost je ocenjena na okrog 600 milijonov evrov. Nova elektrarna bi bila pomembna pridobitev za slovenski elektroenergetski sistem, ki mu po eni strani primanjkuje proizvodnih virov, po drugi strani pa vpeljuje za gorivo zemeljski plin, ki je v Sloveniji za proizvodnjo električne energije zastavljen. V EU plinsko-parne elektrarne veliko gradijo. Vzporedno z na-

črtovanjem »naše« elektrarne je Verbund načrtoval enako »sestrsko« elektrarno v avstrijskem Mellachu pri Gradcu. Obe elektrarni bi se dopolnjevali. Med čakanjem na energetska dovoljenja so Avstrijci pridobili vsa dovoljenja. Svojo elektrarno so začeli graditi konec lanskega leta in bo končana do leta 2011.

Z izdajo energetskega dovoljenja je izpolnjen pogoj za nadaljevanje del. Naslednji korak v izvajanju projekta je

priprava in sprejetje Občinskega podrobnega prostorskega načrta skupnega pomena (OPPNsp). Sledita projektiranje in pridobitev gradbenega dovoljenja. Po izkušnjah iz preteklih projektov trajajo vsi postopki najmanj dve leti. Takšni energetski objekti se gradijo okoli dve leti, kar pomeni, da bi lahko bila v idealnih pogojih elektrarna vključena v elektroenergetski sistem Slovenije leta 2014. **x**

Dimenzije obrata 300 x 150 x 47 m

Gradimo sončno elektrarno

MARKO DROBNIČ

FOTO: ANDREJA SREČKOVIČ
SRDAN MOHORIC

S partnerji smo si zadali cilj, da še letos zgradimo največjo sončno elektrarno v Sloveniji.

V enem izmed preteklih Aluminijev smo že zapisali, da se pripravljamo na gradnjo sončne elektrarne, kar za Talum predstavlja nadaljevanje vlaganj v obnovljive vire energije in dokončno

Še več – enega izmed ključnih segmentov elektrarne, tj. jeklene pocinkane podkonstrukcije za namestitve sončnih modulov, bomo izdelali in namestili z našimi sodelavci iz DE Vzdrževanje. Vse to je za nas v skupini, ki je pooblaščen za izvedbo projekta, velik izziv, predvsem pa velika odgovornost, da bo elektrarna optimalno in pravočasno obratovala.◀

revitalizacijo območja, kjer bo ta sončna elektrarna postavljena. Na opuščnem odlagališču rdečega blata bomo namreč postavili trenutno največjo sončno elektrarno v Sloveniji. Projekt smo zastavili skupaj s partnerji oziroma soinvestitorji, ki se ukvarjajo z vlaganji v sončne elektrarne, saj se zavedamo, da nam trenutna finančna situacija ne dovoljuje vlaganj za takšne namene in zmanjšuje kreditne potenciale, ki jih potrebujemo za svojo osnovno primarno proizvodno dejavnost.

Projekt smo poimenovali Tasolar. Osnove, namen in cilje projekta smo zastavili skupaj s podjetjem Solinvest, d. o. o., iz Ljubljane, katerega interes in cilj sta izgradnja in trženje modernih, učinkovitih, predvsem pa okolju prijaznih fotovoltaičnih elektrarn. Talumova zemljišča, infrastruktura in človeški viri bodo tako predstavljali stvarni vložek v skupni projekt, Solinvestov pa bo finančni vložek za nakup opreme.

Te dni smo tudi že začeli izvedbeno fazo projekta. Projekt je potrdil nadzorni odbor projekta Tasolar, sredstva za investicijo pa so tudi že potrjena in odobrena. Celotni projektni inženiring izgradnje sončne elektrarne bomo izvedli pri nas v Talumu, vključno z izbiro izvajalcev in dobaviteljev, nadzorom in zagonom elektrarne. Še več – enega izmed ključnih segmentov

elektrarne, tj. jeklene pocinkane podkonstrukcije za namestitve sončnih modulov, bomo izdelali in namestili z našimi sodelavci iz DE Vzdrževanje. Vse to je za nas v skupini, ki je pooblaščen za izvedbo projekta, velik izziv, predvsem pa velika odgovornost, da bo elektrarna optimalno in pravočasno obratovala.

Naj navedem še nekaj tehničnih karakteristik sončne elektrarne. Instalirana moč sončne elektrarne bo nekaj manj kot 1 MW, točneje 999 kW. Razlog za takšno instalirano moč je predvsem v ceni zagotovljenega odkupa električne energije, ki jo država subvencionira s posebno uredbo in znaša letos 359,7 EUR/MWh. Če bi bila elektrarna večja kot 1 MW, bi bila odkupna cena nižja za 20 odstotkov, kar pa bi le težko zagotavljalo pozitivno ekonomiko takšnega projekta. Elektrarna bo proiz-

vedla 1.050 MWh električne energije letno, količina pa je seveda odvisna od števila sončnih dni. Povprečno lahko računamo, da bo elektrarna sposobna oskrbeti 250 do 300 gospodinjstev. Vso nameščeno opremo bodo izdelali evropski proizvajalci, investicijska vrednost projekta pa bo 2,9 milijona evrov.

Ob koncu naj dodam samo, da razvoj na področju vlaganj v tehnologije izrabe obnovljivih virov energije nezadržno raste. V Talumu temu razvoju sledimo tudi s tem projektom. Z njim potrjujemo in nadgrajujemo naše aktivnosti na področju vlaganj v racionalno izrabo energije in v okolje ter s tem posledično v zmanjševanje stroškov proizvodnih procesov. Naša halda s tem projektom tako dobiva novo preobleko – čisto, svetlo in energetsko bogatejšo.x

Prvi količek za sončno elektrarno je že postavljen

Sončni modul

Prijave na razpise za pridobitev nepovratnih sredstev EU

PALMIRA BANKO
FOTO: SRDAN MOHORIČ

Poletje je, kot že nekaj let nazaj, čas, ko različna ministrstva in agencije objavljajo razpise za pridobivanje nepovratnih sredstev EU, predvsem za sofinanciranje projektov s področja raziskav in razvoja. Gre za izziv, ki ga v Talumu v takšni obliki še nismo poznali.

Tudi mi nismo »počivali« in smo pripravili in uspešno oddali kar štiri prijave za pridobitev nepovratnih sredstev EU.

Junija smo se kot partner prijavili na javni razpis Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo za razvoj centrov odličnosti za obdobje 2009 do 2013. Nosilec projekta je Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo iz Maribora. Konzorcij sestavlja 22 partnerjev, ki so podpisniki pogodbe o ustanovitvi javnega zavoda Center odličnosti za visokotlačne, kompleksne in inovativne tehnologije. Talum sodeluje s svojimi strokovnjaki – raziskovalci na treh glavnih področjih: napredne obdelovalne in procesne tehnologije, trajnostno optimiranje procesov in formulacija produktov (*product design*). Nosilec projekta v Talumu je dr. Marko Homšak v sodelovanju z mag. Albertom Korošcem.

Julija smo se na pobudo mag. Alberta Korošča prijavili na javni razpis za spodbujanje raziskovalno-razvojnih projektov razvoja e-vsebin in e-storyteev v letih 2009 in 2010, ki ga je prav tako objavilo Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo. Predmet razpisa je sofinanciranje pred-

konkurenčnih raziskovalno-razvojnih projektov razvoja e-vsebin in e-storyteev. Kot veliko podjetje smo na razpisu lahko sodelovali samo kot partner. V konzorciju smo prijavili projekt z naslovom Razvoj modela učinkovite elektronske komunikacije s partnerji.

Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo je v sodelovanju z Javno agencijo za tehnološki razvoj Republike Slovenije (skrajšano: Tehnološka agencija Slovenije – TIA) konec julija objavilo tudi javni razpis Strateški raziskovalno-razvojni projekti v podjetjih (SRRP) iz naslova razvojne prioritete za krepitev konkurenčne sposobnosti podjetij in raziskovalne odličnosti. Predmet razpisa je sofinanciranje strateških raziskovalno-razvojnih projektov v podjetjih, ki predstavljajo razvoj novega znanja in izdelavo začetnega prototipa novega izdelka in/ali storitve. Razpis omogoča prijavo samostojnega podjetja, brez partnerjev, kar smo tudi izkoristili in se prijavili sami. Pripravili smo projekt Razvoj adsorpcijskega sredstva, ki sodi na področje recikliranja industrijskih in komunalnih odpadkov. Prijavo smo oddali konec avgusta 2009.

V sredini avgusta sta Ministrstvo za gospodarstvo in Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve objavila Javni razpis izvajanja ukrepa omejene vrednosti za izvajanje razvojno-investicijskih projektov ter spodbujanje pre zaposlitev in samozaposlovanja v letih 2009 in 2010. V tem primeru ne gre za nepovratna sredstva EU, ampak za pomoč države po načelu omejene

vrednosti oziroma *de minimis*, do katere je posamezno podjetje upravičeno samo enkrat v določenem obdobju. Predmet javnega razpisa je bilo sofinanciranje že začetih razvojno-investicijskih projektov s ciljem preprečiti zaustavljanje le-teh zaradi likvidnostnih težav podjetij. Posledično tudi razpisna dokumentacija ni bila tako obsežna. Uspelo nam jo je pripraviti v zelo kratkem času, praktično v treh dneh, tudi z delom v soboto in nedeljo. S sodelavci iz DE Ulitki in finančno-računovodske službe smo pripravili projekt Proizvodnja ulitkov, II. faza.

Čeprav imamo veliko izkušenj s priravo projektov tako s finančnega kot proizvodnega vidika, pa je priprava projekta za pridobitev nepovratnih sredstev EU posebne vrste izziv. Vsebino projekta je treba uskladiti z

nost Republike Slovenije (ARRS). V začetku avgusta smo na ARRS podali zahtevo za registracijo Raziskovalne skupine Talum, v katero smo vključili 19 raziskovalcev.

Kot veliko podjetje imamo pri sodelovanju na razpisih omejene možnosti, saj je največ razpisov namenjenih majhnim in srednje velikim podjetjem. Četudi razpisi omogočajo prijavo tudi velikih podjetij, pa je ocenjevalni sistem nastavljen tako, da velika podjetja izgubijo točke, potrebne za uspeh na razpisu, prav zaradi svoje velikosti. To se nam je v praksi že zgodilo pri prijavi na javni razpis Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve za sofinanciranje izobraževanja in usposabljanja zaposlenih za konkurenčnost in zaposljivost – leto 2008, kjer smo kljub vsebinski ustreznosti projekta izgubili točke, s tem pa tudi pridobitev

Palmira Banko

razpisnimi obrazci, ki zahtevajo veliko podatkov po posebni sistematiki. Priprava takega projekta zahteva sistematičen pristop in sodelovanje različnih strokovnjakov z različnih področij, od kemikov, strojnikov, elektroinženirjev, elektronikov, informatikov, do finančnikov in računovodij, pravnikov in kadrovikov.

Da bi vzpodbudili raziskovalno-razvojno dejavnost v podjetjih, večina razpisov pri svojem točkovanju za ustreznost projekta oziroma podjetja za izvedbo raziskovalno-razvojnega projekta upošteva raziskovalno-razvojno usmerjenost podjetja. Eden izmed kriterijev za določanje le-te je tudi lastna raziskovalno-razvojna organizacija v podjetju. Ta mora biti registrirana pri Javni agenciji za raziskovalno dejav-

nepovratnih sredstev prav zaradi naše velikosti.

Na razpisih je uspešnih manj kot 30 odstotkov prijavljenih projektov, zato nas neuspeh na enem razpisu ne sme odvrti od nadaljnjih poskusov. Projekte načrtujemo za sebe z namenom, izboljšati svoje možnosti za poslovanje in delovanje, in ne zaradi pridobitve nepovratnih sredstev. Pomembne so izkušnje, ki jih s pripravo takih projektov dobimo, in kar je najpomembnejše, ustvarjanje povezanosti, sodelovanja in organiziranosti med različnimi sodelavci in delovnimi okolji. Seveda pa po drugi strani nestrno pričakujemo rezultate razpisov in upamo, da bomo s katerim od prijavljenih projektov uspeli in pridobili nepovratna sredstva EU.x

Predstavitev organizacijskega predpisa o inovativni dejavnosti

MAG. KARMEN JOŠT
FOTO: DARKO FERLINC

Mag. Karmen Jošt

V Oddelku za kakovost smo pripravili nov predpis o inovativni dejavnosti – OP 40.502 Obvladovanje inovativne dejavnosti. OP je nastal na osnovi dobre prakse nekaterih uspešnih slovenskih podjetij, prilagojene Talumovim potrebam in razmeram. Pri snovanju so sodelovali strokovni sodelavci iz Taluma z različnih področij s ciljem, inovativno dejavnost čim bolj približati okoljem, kjer pričakuje mo največ koristi. Predpis teži k cilju, da bi v našem podjetju dvignili raven množične inovativne dejavnosti in da bi zaživele prijave vseh vrst predlogov izboljšav – majhnih, drobnih, enostavnih, velikih, kompleksnih. Temu je prilagojen tudi način nagrajevanja inovacijskih predlogov.

Namen predpisa

Namen organizacijskega predpisa je, sistematizirati in poenotiti inovativno dejavnost na ravni podjetja, predvsem vzpodbuditi vse zaposlene k nenehnemu izboljševanju izdelkov in procesov. Inovativna dejavnost ponuja vsem zaposlenim možnost, da aktivno vplivajo na svoje neposredno delovno

okolje in s svojimi predlogi izločijo vse moteče dejavnike, ki negativno vplivajo na produktivnost, kakovost, varnost itd. Pričakovane koristi bodo neposredne in posredne, za posameznega predlagatelja in za Talum kot celoto:

- višja produktivnost,
- višja kakovost storitev,
- prihranek materiala in energentov,
- boljša varnost dela in delovnega okolja,
- izboljšanje izkoristka strojev, orodij in naprav,
- drugo.

Oblike inovacij

Inovacijske predloge razvrščamo v tri skupine: **koristni predlogi**, **tehnične ali**

druge izboljšave (v nadaljevanju tehnične izboljšave) in **izumi**. Glede na razmejitve sledita tudi obravnava in nagrajevanje. Za *koristen predlog* ni možno izračunati pričakovane gospodarske koristi oziroma bi bili stroški izračuna višji, kot je pričakovana letna gospodarska korist nižja od 1.000 evrov. Za *tehnično izboljšavo* je povprečna letna gospodarska korist točno določljiva oziroma izračunljiva in je večja ali enaka 1.000 evrom. *Izum* je inovativna rešitev s slehernega področja tehnike in izpolnjuje pogoje za patentno varstvo. Vsebinsko in elemente izuma ter pravice in obveznosti iz izuma opredeljuje Zakon o industrijski lastnini (ZIL-1) in Zakon o izumih iz delovnega razmerja (ZPILDR).

Prijava in sprejem inovacijskega predloga

Inovacijski predlog lahko poda in prijavi vsak zaposleni. V ta namen uporabljamo obrazec (*OBR 40.007 Zapisnik o inovacijskem predlogu*), ki ga imajo v pisarnah tajništva, pri vodjih izmen, v dokumentacijskem sistemu IFS. Prijavo oddamo v tajništvo, izmenski pisarni ali svojemu nadrejenemu. Vse prijave bodo evidentirane in strokovno obravnavane, vsaka odobrena koristna ideja pa bo nagrajena z 20 evri bruto.

Obravnava in uveljavljanje inovacijskega predloga

Kadar je predlog ocenjen kot **koristen**, ga obravnava in poskrbi za uvedbo vodja organizacijske enote (vodja obrata, laboratorija, delavnice ipd.) in odobrava vodja DE oziroma službe. Če predlog prinaša višjo gospodarsko korist – *tehnična izboljšava*, pa ga prevzame vodja DE/službe, odobrava pa pristojni član Uprave. Če želi prijavitelj prijaviti *izum*, ki izpolnjuje pogoje za patentno varstvo, poteka obravnava v skladu z zgoraj navedeno zakonodajo in o njej odloča Uprava.

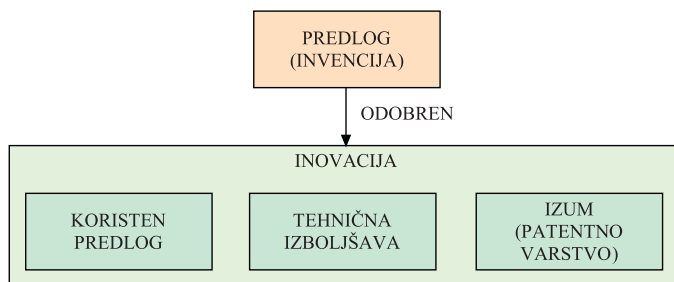
Nagrajevanje

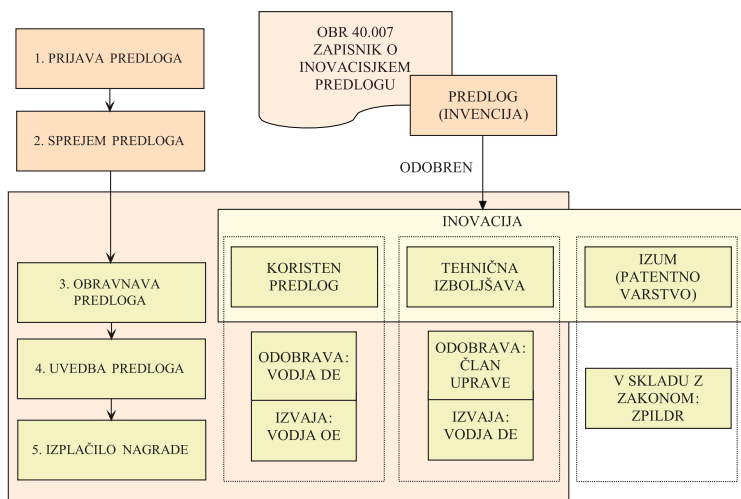
Nagrada za vsak odobreni predlog znaša 20 evrov bruto. Za uvedeno tehnično izboljšavo se prijavitelju izplača dodatna denarna nagrada v višini 2 odstotkov izračunane povprečne triletno gospodarske koristi. Navzgor je določeno maksimalno izplačilo, ki znaša 1.000 evrov bruto. To pomeni, da tudi če je gospodarska korist večja kot 50.000 evrov, nagrada ni višja od 1.000 evrov bruto.

V prihodnje

Uvajanje inovativnosti kot načina razmišljanja ni enkratno dogodek. Je proces, ki ga bomo po uvedbi spremljali, sproti analizirali ter ga nenehno dopolnjevali in izboljševali. Ko bo postopek dobro utečen, bomo za zbiranje in obdelavo predlogov pripravili tudi računalniško aplikacijo.

Trenutno je nagrajevanje omejeno le na enkratno denarno nagrado za vsak odobreni inovacijski predlog. V prihodnje so predvidene tudi druge finančne, materialne in nematerialne nagrade za posameznike, skupine,

motivatorje (vodje izmen, skupin ipd.), ki bodo pripravljene ob naslednjih revizijah predpisa.

Zaključek

Sodobni čas je čas inoviranja. Stopnja današnje usposobljenosti in razgledanosti zaposlenih je na takšni ravni, da lahko prav vsak sodeluje v procesu kreativnega razmišljanja. Tradicionalna delitev dela (eni mislijo, drugi delajo) je že zdavnaj pristala na smetišču zgodovine. Uspešnost podjetja v panogi je v veliki meri odvisna

od potenciala zaposlenih, ki ga je vodstvu uspelo vključiti v proces nenehnih izboljšav. Vsi, ki so vključeni v različne delovne procese, naj tudi sodelujejo pri njihovem izboljševanju. Posamezna ideja, zamisel, predlog je lahko vir za nove, še boljše rešitve. Učinkovitost delovnih procesov za konkurenčno sposobnost podjetja ni zadosten pogoj, je pa potreben. Za doseg najvišje učinkovitosti potrebujemo ne samo pridnost, temveč tudi kreativnost in inovativnost.^x

Kolumbovo jajce

Mornarji na Kolumbovi odpravi v »Indijo« so v uri zabave stavili, kdo bo postavil jajce na mizo tako, da bo ujel težišče in bo na najožjem delu obstalo. Seveda se kaj takega ni posrečilo nikomur. V igro je vstopil Krištof Kolumb, prijel jajce, ga postavil na mizo tako trdo, da je nalomil lupino ravno toliko, da se beljak in rumenjaki nista razlila, in jajce je obstalo na najožjem delu. Stavo je dobil, vendar se je ob tem dvigal val protestov. »To bi lahko storili tudi mi,« so vpili na Kolumba, »to je tako enostavno, da si nas ogoljufal!« Kolumb je ostal miren in jim odgovoril: »Zakaj pa tega niste naredili vi, če je tako enostavno?«

In *inovacijska resnica*: inovator najde bodisi pri tehničnem bodisi pri organizacijskem ali drugem problemu največkrat tako enostavno rešitev, ki je na dlani, vendar je nihče ni opazil. Potem ko jo predlaga, je rešitev tako samoumevna, da so »vedeli« zanj pravzaprav že vsi, samo »ni se jim je zdelo vredno povedati«.

(Likar, Management inoviranja)

Dobra osnova, ki jo mora potrditi praksa

IVO ERCEGOVIĆ
FOTO: ARHIV TALUMA

Zaradi pomembnosti inovativne dejavnosti smo zaprosili nekatere odgovorne posameznike za mnenje o koristnosti novega predpisa in njegovem uvažanju v življenje.

Miran Purg: Po svoje mi je malo žal, ker se s tem ukinja vrelc idej, ki je v naši DE šele dobro zaživel, po drugi strani pa je morda prav, da dobi nagrado tisti, ki predlog poda. S tem se bo interes med zaposlenimi zagotovo povečal, čas pa bo pokazal prednosti in slabosti. Področij za izboljšave je pri nas ogromno: od tehničnih – iz-

boljšave na napravah s ciljem zmanjšanja števila intervencij, kjer smo žal vodilni –, tehnoloških – na vseh proizvodnih operacijah s ciljem zniževanja izmeta in stroškov – do varnosti in zdravja pri delu – s ciljem zniževanja števila poškodb pri delu in bolniške odsotnosti. Vsak predlog je/bo dobrodošel.

Branko Juršek: Področje inovativne dejavnosti v Talumu je bilo pred časom urejeno različno. V nekaterih delovnih okoljih so imeli uvedene razne krožke, drugod tega nismo imeli.

Miran Purg

Branko Juršek

Rajko Habjanič

Marjan Krošl

Boris Blažek

Stanje se je izboljšalo z uvajanjem vrelcev idej, ki so po moji oceni delovali dobro, vendar so z ukinitvijo stimulacije članom teh skupin zamrli. Z novim OP-jem bo to področje urejeno celovito za celotno organizacijo. Pričakujem, da se bodo tudi v prihodnje porajale ideje na področju varnosti pri delu in dodelave delovnih naprav. Tukaj gre predvsem za manjše stvari, ki ne zahtevajo velikih finančnih vložkov, lahko pa imajo večje finančne učinke (zmanjšanje poškodb pri delu, bolniška odsotnost, odškodnine, kakovost opravljenega dela). Seveda to ne pomeni, da se ne bo pojavil tudi kakšen konkretniji predlog, saj tisti, ki s posameznimi napravami delajo, dobro vedo, kaj bi se lahko na njih izboljšalo. Glede na to, da bo predlagatelj za posamezni predlog nagrajen, upam, da se bo število predlogov prav zaradi tega povečalo.

Rajko Habjanič: Zadovoljen sem, da nam je z novim OP-jem v Talumu uspelo poenotiti obvladovanje inovativne dejavnosti. Po mojem mnenju zelo dobro določa potek predlaganja, obravnave in nagrajevanja. V našem delovnem okolju se bo tako kot doslej še naprej največ predlogov nanašalo na mehanske dodelave sredstev za delo (naprave, orodja, inštalacije), na avtomatizacijo in programe delovanja, večinoma v smislu večje varnosti pri delu, varnosti in zanesljivosti obratovanja, zmanjševanju porabe energije ter zmanjšanju fizičnega napora pri delu. Vsekakor je nagrajevanje predlogov stimulatивно, pomeni pa tudi korektnost in priznanje. Nagrada pri inovativnem predlogu je pogostokrat tudi javna pohvala, simbolično darilo ali že samo izboljšanje delovnih razmer zaradi podanega koristnega predloga. Vsem v Talumu želim veliko koristi iz predlogov.

Marjan Krošl: Pristopi, tradicija in motiviranost na področju zbiranja koristnih predlogov so v Talumu zelo raznoliki in do uvedbe vrelcev idej bolj ali manj neformalni. Ta OP to področje zdaj postavlja v neki okvir. Pri tem se mi zdi bistveno, da se prepozna in nagradi avtor predloga in ne neka formalna skupina, če pa je (bo) nagrajevanje predlogov dovolj stimu-

lativno, bo pokazal čas s številom predlogov. Tudi vrelci idej, ki so zdaj nekako potisnjeni v ozadje in marsikje ne delujejo več, bi po mojem mnenju morali v prihodnosti ponovno zaživeti z neko novo, bolj »posvetovalno« vsebino.

Boris Blažek: Ocenjujem, da se je odnos vodstva do tega področja v zadnjih letih precej spremenil na boljše. Vsi spoznavamo, da nič ni tako dobro narejeno, da ne bi moglo biti še boljše, tako za delavce kakor tudi za podjetje kot celoto. OP, ki velja sedaj, je v osnovi dober, bo pa čas pokazal, kaj je treba dopolniti, spremeniti ... Res je tudi, da odgovorni vodje dobimo s tem dodatno delo. Nekateri koristni predlogi bodo potrebni širšega konsenza pred realizacijo, tu pa pričakujem nekoliko težav predvsem pri tistih, ki plačajo realizacijo predloga. Področja izboljšav so možna povsod, predvsem v zvezi z izboljšanjem delovnih postopkov in porabo energije, seveda pa je realizacija odvisna od končnega učinka za podjetje. Nagrajevanje je na začetku zadovoljivo, omogočena bi morala biti tudi nagrada »za nazaj«, če se po določenem času praktične uporabe pokaže, da je gospodarska korist celo večja od predvidene.x

Sistem telefonije v Talumu

MIRAN JEZA

FOTO: MIRAN JEZA

V Laboratoriju za meritve opravljamo poleg rednih pregledov meril in raznih fizikalnih in električnih meritev tudi nekatera specifična vzdrževalna dela. Tako vzdržujemo in nastavljamo vse plinske regulatorje v MRP na zemeljski plin, vzdržujemo spektroskopske instrumente v laboratoriju DE Kontrola kakovosti, skrbimo pa tudi za nemoteno delovanje telefonskega sistema v Talumu, kar bi rad podrobneje predstavil.

Že nekdanja TGA je imela vzorno urejeno telefonijo. Telefonska centrala je bila postavljena v posebni stavbi pri vходу v tovarno. Do leta 1997 je bila to tako imenovana centrala Crossbar PABX48, ki jo je izdelala Iskra. Maksimalna zmogljivost je bila 800 števil, za nemoteno delovanje omrežja in centrale pa so skrbeli vzdrževalci in štirje operaterji, ki so posredovali klice v podjetje in iz njega. V stavbi je bila tudi mehanska ura, ki je krmilila vse ure v tovarni in sistem ozvočenja za obveščanje zaposlenih o novicah.

Leta 1997 se je digitalizacija začela tudi na področju telefonije. Takrat smo montirali novo telefonsko centralo ISDN A440, ki jo je izdelal Alcatel, njena zmogljivosti pa je bila 400 števil. Do leta 2002 sta centrali delovali paralelno. Stara centrala je sčasoma postala prepočasna, predvsem pa ni

ponujala nikakršnih novih storitev, ki jih je narekoval tehnološki razvoj. Tako so tudi v telefoniji zavladali računalniki.

Dne 5. novembra 2002 smo popolnoma izklopili staro centralo in vse uporabnike prevezali na novi sistem. S prenovno upravne stavbe in z rušenjem prvotnega objekta je telefonska centrala dobila novo lokacijo v kletnih prostorih uprave. Postavitev je bila zelo zahtevna, saj je bila izvedena v zelo kratkem času in brez večjih motenj.

Današnja telefonija v Talumu obsega razširjeno centralo Alcatel A4400 z možnostjo priklopa 800 števil ISDN. Za povezavo z omrežjem Telekom imamo 60 linij, za klice v omrežje GSM pa uporabljamo vmesnike, ki neposredno kličejo v Mobitelovo in Simobilovo omrežje. Pravkar pa pridobivamo ponudbe za obnovo softvera, ki bi omogočal IP-telefonijo in napredne povezave med telefonijo in računalniki. Radijsko vodena ura krmili vse preostale ure v tovarni.

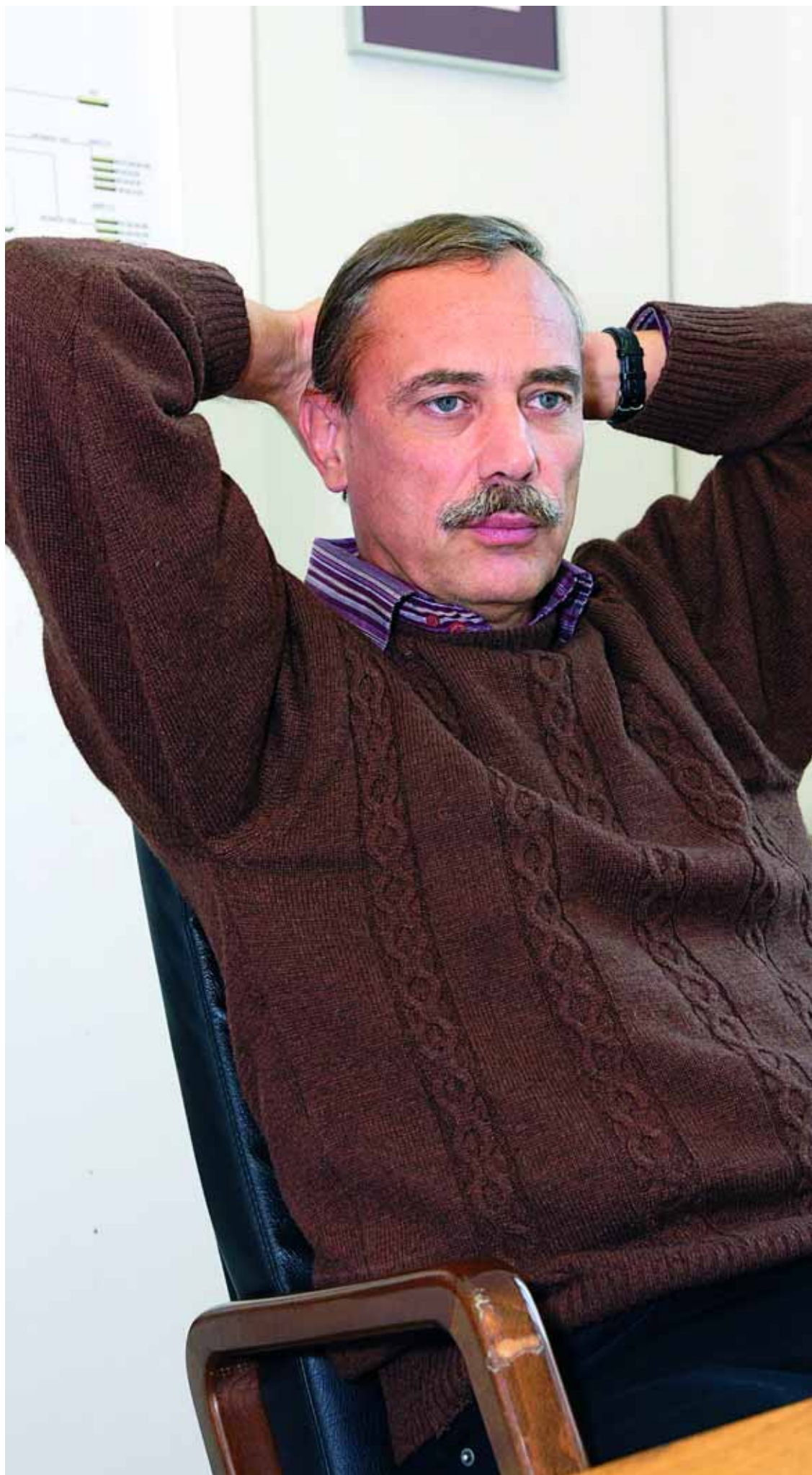
Kljub temu da uporabniki razumejo telefone kot preproste in samoumevne naprave, je treba za zagotavljanje brezhibnega in finančno sprejemljivega sistema telefonije v Talumu nenehno bedeti nad telefonsko centralo, omrežjem in aparati ter razvojem telefonije in storitev s tega področja. **x**

Izklop stare centrale

Nova centrala Alcatel

INTERVJU

Pogovarjali smo se z
mag. Albertom Korošcem

Poslanstvo informatika je vzspodbujati spremembe

IVO ERCEVOĐIĆ
FOTO: SRDAN MOHORIČ

Področje dela Službe za informatiko je ozko povezano z računalništvom in moramo priznati, da njihovo ustvarjanje v primerjavi z drugimi enotami najslabše poznamo. Saj gre po eni strani za neulovljivo, digitalno znanost, ki jo obvladajo le »posebneži«, po drugi strani pa je še otrokom jasno, da brez nje »nam živeti ni«. Naši informatiki dobro vedo, koliko je ta znanost pomembna, in njihov glavni cilj je, kako jo uporabiti in spraviti v življenje Taluma. Zato želimo malo bolj odpreti to skrinjico, posebej zato, ker doslej pravega ključa nismo našli.

Večina zaposlenih v informatiki se namreč brani nastopati v javnosti, kar je zanje specifično in po svoje razumljivo. Vodja službe, mag. Albert Korošec, je v drugačnem položaju, saj nas je doslej v Aluminiju obveščal o vsem, kadar koli smo ga zaprosili. Za ta pogovor sem poleg drugega proučil večino njegovih člankov, v katerih poudarja razvojno usmerjenost. S svojo skupino si prizadeva, da bi ustvarili zdrav, hiter, prilagodljiv in odziven informacijski sistem.

Prosim, da najprej na kratko opišeš sestavo in glavne značilnosti svoje skupine.

Službo za informatiko trenutno sestavlja 13 delavk in delavcev, od katerih jih ima kar 11 univerzitetno izobrazbo, večina z veliko delovnimi izkušnjami. Moč ekipe je torej ravno v znanju in izkušnjah, kar zagotavlja velik potencial za razvoj in spremljanje spreminjajočih se potreb poslovanja. Glede na obseg storitev, ki se je v zadnjih letih hitro povečeval, in ob odhodu dveh izkušenih delavcev pomeni 36-urni delovnik okleščanje razvojnih aktivnosti na minimum, saj je najprej treba zagotoviti storitve podpore uporabnikom.

Kako so razdeljene osnovne naloge, področja dela in podobno?

Kot sem že omenil, je paleta storitev izredno pestra: od osnovne podpore uporabnikom (delovne postaje, tiskalniki, pomoč pri delu, odprava napak ...), podpore poslovanju in proizvodnji (sleherni poslovni proces je vsaj do neke mere računalniško podprt), pomoči in podpore brezštevilnih upo-

rabniških rešitev (povezave s partnerji in institucijami /banke, DURS, CURS, ZPIZ .../, poročilno-analitični sistemi, specialne rešitve in nadgradnje sistemov ...), infrastrukturnih storitev (omrežje, zagotavljanje razpoložljivosti, varnosti, skupnih podatkov, e-pošte ...) do načrtovanja in razvoja (kompletnega sistema, rešitev, nadgradenj ...).

»Lastni razvoj specifičnih rešitev za podporo proizvodnji, sistem za upravljanje tveganj, poročilno-analitični sistemi so samo nekateri od projektov, ki so zahtevali veliko znanja in napora za realizacijo.«

Katere dosežke, programe lahko izpostaviš kot najbolj pomembne?

Težo programa določajo prioritete poslovanja, ki pa se seveda spreminjajo, zato se spreminja tudi pomembnost informacijskih storitev. Seveda je to velikokrat samo navidezno, saj je osnova za delovanje sleherne rešitve dobra in zanesljiva infrastruktura, načrtovanje in umeščanje rešitve znotraj celotnega informacijskega sistema.

Lastni razvoj specifičnih rešitev za podporo proizvodnji, sistem za upravljanje tveganj, poročilno-analitični sistemi so samo nekateri od projektov, ki so zahtevali veliko znanja in napora za realizacijo.

Na trgu je mogoče marsikaj kupiti, nas pa zanima delež lastnega znanja, ki ga vaša skupina vgrajuje v sistem.

Izgradnja in obvladovanje tako kompleksnega sistema je vedno zahtevna naloga, obvladovanje pa je možno le, če smo sposobni slediti tehnološkemu razvoju in metodološkim spremembam, ki se drastično kažejo vsakih 3 do 5 let. Temu znanju je dodana široka paleta specialnih znanj iz vseh segmentov poslovanja. Tako združeno znanje je neprecenljivo za poslovni sistem in ga ni mogoče kupiti na trgu.

Ali je naš informacijski sistem bolj pomemben za proizvodnjo ali za delovanje poslovnega sistema?

Te zadeve so nerazdružljivo povezane, če gledamo na cilj Taluma kot sistema – uspešno poslovanje. Samo povezane rešitve z upoštevanjem vseh povezanih dejavnikov lahko vodijo k učinkovitemu proizvodnemu programu in zadovoljnemu kupcu. Najverjetneje si je težko predstavljati dobro urejen proizvodni proces brez dobrega vzdrževanja, nabave in logistike. Na koncu pa ni nepomembno, po kakšni ceni prodamo dober proizvod, ali ne? Informatika sodeluje kot povezovalni dejavnik, seveda pa te naloge ne more opraviti brez sodelovanja vseh udeležencev. Težka in velikokrat zapostavljena naloga!

»Temu znanju je dodana široka paleta specialnih znanj iz vseh segmentov poslovanja. Tako združeno znanje je neprecenljivo za poslovni sistem in ga ni mogoče kupiti na trgu.«

Zastopal si mnenje, da so informacije viri, gorivo za obvladovanje procesov in da zaradi tega zaslužijo večjo pozornost. Za katere aktivnosti si – po tvojem mnenju – kot vodja skupine zaslužen, da so se realizirale?

Žal je bilo v zadnjih letih na tem področju zelo malo realizirano, čeprav je bilo kar nekaj poskusov. V raznih delovnih okoljih opazamo povečane potrebe po hitrih, povezanih informacijah, ki morajo biti dostopne 24 ur na dan, od koder koli (od doma, iz tujine, z mobilnih telefonov ...), predvsem pa potrebe po zmanjšanju vnosa podatkov in povezanosti z informacijami, ne glede na to, kje so (Baan, Word, e-pošta ...). Sistem, ki ga danes uporabljamo, je bil postavljen v letih 1995, 1998 za takratne potrebe, ki so danes marsikje korenito spremenjene. Z nenehnim prilagajanjem na takšni zastareli osnovi smo dobili robusten sistem, ki zahteva izjemne napore za vzdrževanje in nadaljnji razvoj. Nove tehnologije ponujajo rešitve za nave-

dene probleme, še pomembneje pa je, da se pri prenovi informacijskega sistema počisti z različnimi rešitvami, prilagojenimi uporabnikom, ki danes daljšajo in zapletajo delovne postopke. V tako dolgem obdobju se je menjalo veliko zahtev, postopkov in – ljudi!

»Nastavili smo model sodelovanja, izmenjave informacij, dokumentov, ki omogoča učinkovito komunikacijo v posameznih skupinah ali v podjetju kot celoti. Uvedli smo novo tehnologijo, ki to omogoča.«

Leta 2006 si se pritoževal nad razvojem informacijskega sistema. Trdil si, da znanje v Talumu nedvomno je, vendar je njegova izkoriščenost na vprašljivi ravni. Ker je znanje zapisano v glavah posameznikov, ni čudno, da je strah pred spremembami velik, si poudaril. Znana je tudi tvoja izjava, da je poslanstvo informatika vzpodbujanje sprememb. Na kaj konkretne ga se je to nanašalo?

Informacijske tehnologije ponujajo danes avtomatizacijo rutinskih, administrativnih postopkov, zato da se človeški potencial uporabi za kreativno reševanje nalog in problemov. To je proces, ki zahteva izobraževanje, vzpodbujanje zaposlenih, ne zgodi se sam po sebi. Informatika lahko prinese nove tehnologije in pokaže na priložnosti za poslovanje, ne more pa spremeniti razmišljanja ljudi.

Leta 2007 si opozarjal, da tudi Talumov sistem na številnih mestih sporoča informacije, ki bi morale pomeniti začetek priprav na spremembe, pa jih vendar ne zaznamo, ker se je sistem še sposoben obnavljati in deluje na osnovi vztrajnosti. Opozoril si, da so naši informacijski tokovi prilagojeni obstoječi organizaciji in da so bili zgrajeni v drugem okolju, z drugim načinom razmišljanja. Na katere spremembe informacijskega sistema si namigoval?

V prvi vrsti so bile mišljene spremembe v poslovanju, te pa seveda zahtevajo spremembe v informacijskem sistemu. Vendar je velika razlika, ali se te spremembe dogajajo načrtovano ali spontano. Veliki in pomembni premiki v strategiji poslovanja, kot je bil prehod na uporabo sekundarnega aluminija in zagon programa ulitkov, niso upoštevali potreb po drugačnih informacijah. Samoumevna pričakovanja o hitrem in kakovostnem razvoju informacijske podpore tako velikim spremembam so seveda nenormalna.

Leta 2008 si najbolj poudaril znanje, pa ne samo znanja posameznika, ampak predvsem povezovanje tega znanja v celoto. Trdil si tudi, da pravi model podjetja lahko sestavi le skupina, ki zna združiti svoja znanja. V ta namen si vzpodbujal komunikacijo in sodelovanje v delovnih okoljih. Ali ti je to združevanje uspevalo?

Nastavili smo model sodelovanja, izmenjave informacij, dokumentov, ki omogoča učinkovito komunikacijo v posameznih skupinah ali v podjetju kot celoti. Uvedli smo novo tehnologijo, ki to omogoča. Zaradi skrajšanja delovnega časa na 36 ur se je moral razvoj na tem segmentu žal ustaviti.

Letos poudarjaš povezavo globalnega sveta, narave in podjetja. Meniš, da sta tehnološki in gospodarski razvoj koristna, vendar žal vedno ne povečujeta kakovosti življenja, zagotovo pa še dolgo ne bosta zagotavljala neodvisnosti od narave. Podjetje je po tvojem svet v malem, ki potrebuje dobro izmenjavo informacij znotraj samega sebe in z okolico, vztrajanje na ustaljenih poteh informiranja pa pomeni resno tveganje za napačno presojo in izkrivljeno sliko. Poudarjaš, da se ekipa informatike pojavlja v vlogah kreatorja in posrednika informacij in da jemlje te vloge izredno odgovorno.

Poskušal sem opozoriti na moč in možnosti manipulacij z informacijami, pa čeprav jih lansirajo najvišje vladne institucije. Informatika seveda kreira informacije z izdelavo poročil, analiz, kar je velika odgovornost, saj se na osnovi le-teh sprejemajo odlo-

čitve. Vendar se informatiki velikokrat pripisuje še vloga kontrolorja, kar je že po naravi nezdržljivo. Uporabnik ima vlogo kontrolorja in interpretatorja in noben sistem ali medij ne more opraviti te vloge namesto njega. Borzne informacije v Delu so enake za vse, rezultati pa ...

Glede krize si rekel, da ob padcu proizvodnje in manjšem obsegu prodaje nikakor ne moremo govoriti o manjši izmenjavi informacij. Povedal si tudi, da je nastala gospodarska situacija dovolj dober razlog, da se v kakovostno in verodostojno informacijo kot osnovo našega znanja splečja vlagati. Ali ste vendar morali prilagajati strategijo in razvoj v smeri, ki jo narekuje kriza?

Vsi smo prisiljeni tako ali drugače prilagajati se nastalim razmeram, pomagati prebroditi krizo. Vendar bi na tem mestu želel spomniti na podobno situacijo pred leti, ko je večina delovnih okolij ugotavljala, da lahko zniža stroške z informatizacijo procesov? Kako naj potem informatika linearno zmanjšuje stroške in nudi hitrejšo in kakovostnejšo podporo? Trenutno se že srečujemo s podobno situacijo; uporabniki v različnih delovnih okoljih potrebujejo boljše, hitrejša informacije, posledica premeščanja in reorganizacije so zahteve po spremembah v informacijskem sistemu. Razpoložljivost virov za razvoj in spremembe je bistveno zmanjšana, zato smo prisiljeni ustavljati razvojne aktivnosti. To pa ni rešitev, saj bodo po ponovnem zagonu polnih kapacitet zahteve še bistveno narasle.

Opazil sem, da zelo upoštevaš naravo, spoštuješ njena sporočila itd. Omenil si, da narava že desetletja opozarja nase, znanost in politika sta se odzvala šele s pojavi nenormalnih vremenskih ujmov, cunamijev in podobno. Čeprav si človek tehnike, si obsodil visoko tehnološko razviti svet, ki prilagaja naravo potrebam človeka. Kaj meniš, kako se bo ta trend razvijal v prihodnje?

Bojim se, da so tudi ta, zakasnela opozorila bolj namenjena manipulaciji bogatih. Če nas res tako skrbi za naravo, zakaj so potem tehnologije varčne rabe energije dostopne samo premožnejšim? Nikakor nisem proti razvoju in novim tehnologijam, ampak za izboljšanje kakovosti življenja vseh, ne samo izbrancev. Predstavljam si, da so otroci naše bogastvo, kako lahko potem uničujemo naravno dediščino, da bi imeli več, zapravljali več? Tehnologija v takšni vlogi ne pomaga ureničevati večnih človeških sanj po – svobodi. Ali pač?

»V raznih delovnih okoljih opažamo povečane potrebe po hitrih, povezanih informacijah, ki morajo biti dostopne 24 ur na dan, od koder koli (od doma, iz tujine, z mobilnih telefonov ...), predvsem pa potrebe po zmanjšanju vnosa podatkov in povezanosti z informacijami, ne glede na to, kje so (Baan, Word, e-pošta ...).«

Aleksandra v septembrski kolumni obravnava temo o zasvojenosti z internetom, ki je najbolj opazna zaradi vpetosti mladih v novodobne komunikacijske kanale, v Facebook ali Netlog. Pravi, da mnogi zaradi tega odvržejo svojo identiteto in si ustvarijo novo, v upanju, da bi spremenili svoja življenja. Kako ti gledaš na to?

Pred dvema letoma sem bil izredno presenečen nad novico, da so nekatere velike korporacije na Zahodu razna socialna omrežja (Facebook, Netlog ...) vključila med uradne kanale komuniciranja v podjetju. Danes je to že kar razširjena praksa in pomeni druženje znotraj »navideznega« sveta, preko fizičnih omejitev, kar samo po sebi ni nič narobe. Seveda pa tak način vodi do socialnih in psiholoških sprememb pri posameznikih in seveda tudi do deviacij. Ampak ali nismo temu priča tudi v fizičnem svetu? Če se spreminja identiteta posameznikov na internetu, pomeni, da ti posamezniki niso zadovoljni z obstoječo identiteto, za kar je v prvi vrsti kriva družba, ki jih je ali postavila na rob družbe ali jim ne priznava drugačnosti.

Vpliv družbe je problematičen, vendar to ne more biti izgovor za vse. Pred kratkim je v Ameriki izšla knjiga *The dumbest generation* (Najbolj neumna generacija), ki govori o tem, kako digitalna doba poneumlja mlade Američane in ogroža našo prihodnost. Avtor izhaja iz uradnih raziskav o najstnikih, ki se zatekajo v virtualni svet Facebooka in zaradi tega vse bolj izgubljajo stik s stvarnostjo. Tako

so na primer odgovarjali, da papež živi v Angliji. V katerem mestu? V Parizu. Ob neki drugi priložnosti si sam povedal, da je svetovni splet spremenil naš način življenja in dela, vendar na to ni odločilno vplivalo odkritje samo, temveč njegova uporaba. Kaj meniš danes?

Mislim, da sem že v nekaj prejšnjih vprašanjih odgovoril na to, da internet ponuja informacije, pot do znanja, ampak treba ga je razpoznati, izluščiti prave informacije, zavreči neustrezne. Vsem dostopno znanje na internetu očitno še ne pomeni višje stopnje vedenja pri ljudeh. Mogoče se je na tem mestu dobro spomniti reka Alberta Einsteina: »Domišljija je pomembnejša od znanja.« Kolikor vem, še ni poznal interneta!

Drži, vendar avtorja omenjene knjige najbolj skrbi, ker se trendi neznanja v ZDA lahko nadaljujejo po Evropi. Pri mladih je namreč opazen padec zanimanja za knjigo, le še 51 odstotkov današnje generacije prebere po eno knjigo na leto! Demokracija bi morala ljudem naložiti breme znanja, pravi. Ljudje morajo voliti, in če bodo hoteli to svojo dolžnost opraviti odgovorno, morajo razumeti, kaj se dogaja v družbi, v vladi in morajo poznati zgodovino. Če nimaš dobro informirane javnosti, dobiš slabe voditelje, korupcijo, slo po moči. Ali tudi ti meniš, da so neumni volivci, ki sledijo ciničnim, egoističnim voditeljem, resna grožnja demokraciji?

Volivci niso nič krivi, saj se odločajo na osnovi omejenih informacij. Prav

tako ne verjamem, da odločilno vlogo pri izbiri voditelja igra ta znanje, racionalno razmišljanje. Dokazano je, da najpomembnejše odločitve v življenju sprejmemo na osnovi intuicije in ne racionalnega razmišljanja. Tudi v starih družbah (plemena) so ljudje izbirali voditelja brez prevelikega znanja matematike, ali ne? Izbira je bila dobra, drugače ne bi preživel! Če sistem – demokracija dopušča izbiro izrojenih voditeljev, je nekaj narobe z njo, ne z volivci!

Bomo videli, kako bo šlo naprej, Američani nas le opozarjajo. Nič nisva rekla o tvoji življenjski poti. Od kod prihajaš, kako si našel pot do Taluma?

Preko ptujske gimnazije in strojne fakultete v Mariboru sem prišel neposredno v Talum. Dolga zgodba, v kateri sem preživel že štiri velike spremembe informacijskega sistema, ki je vsak zase zahteval miselni preskok.

Nerad govoriš o sebi. Ali nam lahko poveš, kaj je bila osnovna tema tvojega magistrerja, koliko ti to pomeni pri delu?

Bistvo je ideja o optimizaciji proizvodnih procesov, kjer so uporabljene tehnike s področja umetne inteligence (genetski algoritmi in nevronske mreže). Za tehnike umetne inteligence sem se navdušil že v gimnaziji in najverjetneje me je to veselje pripeljalo v računalniške vode. Kljub intenzivnemu razvoju navedenih tehnik na akademski ravni prenos teh tehnik v prakso zelo zaostaja. Pri delu mi pomaga pri razumevanju in gledanju na določene naloge z drugačnimi očmi, sicer pa se s to tematiko ukvarjam v prostem času, če ga najdem. Kot zanimivost naj povem, da sta bila prva jezika umetne inteligence razvita že okrog leta 1960.

Iz prispevka Palmire Banko je razvidno, da Talum sodeluje pri pridobivanju nepovratnih sredstev EU s svojimi strokovnjaki. Nosilec projekta v Talumu je dr. Marko Homšak v sodelovanju z mag. Albertom Korošcem. Na tvojo pobudo se je Talum prijavil na javni razpis za vzpodbujanje raziskovalno-razvojnih projektov razvoja e-vse-

»Vsem dostopno znanje na internetu očitno še ne pomeni višje stopnje vedenja pri ljudeh. Mogoče se je na tem mestu dobro spomniti reka Alberta Einsteina: »Domišljija je pomembnejša od znanja.« Kolikor vem, še ni poznal interneta!«

bin in e-storitev. Prosim za kratko obrazložitev.

Spet bi spomnil na eno od prejšnjih vprašanj, kjer govorimo o velikem možganskem potencialu in njegovi slabi izkoriščenosti. Prepričan sem – in počutim se sokrivega –, da tega znanja ne znamo ustrezno zbrati, organizirati tako, da bi ustvarjalo novo dodano vrednost. Projekti v okviru raznih programov EU so idealna priložnost za zbiranje znanja in ljudi z idejami ter povezovanje z drugimi ekipami, po podjetjih in institucijah. Animiranje čim več sodelavcev za drzne ideje, pripravljenost na sodelovanje z različno mislečimi po mojem mora biti glavni cilj vključevanja Taluma v te programe.

Seveda se ne bomo branili tudi denarja iz tega naslova ... Ne pozabimo: uspeh Amerike na tehnološkem področju je povezan z različnostjo – različne kulture, različna gledanja, razmišljanja so pogoj za novitete.

Sodiš med najboljše tenisače v Talumu (če mene ni zraven), veliko potuješ ... Je še kaj posebnega v tvojem osebnem življenju? Kako ga usklajuješ s službo?

Šport na splošno, ne samo tenis, je moj življenjski stil in zbiralec energije. Po svoje je povezan tudi s potovanji, saj je vključen na večini potovanj, pa naj gre za leženje na hrib, kolesarjenje, potapljanje ali tenis. Seveda pa je prvi cilj potovanj radovednost in zavedanje, da »... se za vsakim obiskanim krajem skriva še tisoč krajev, ki čakajo, da jih odkrijem.«

Kakšen bo Talum čez pet let?

Uspešen in obkrožen z veliko majhnimi in mladimi sateliti, ki bodo temeljili na znanju in bodo predstavljali izziv mladini za razvoj na osebni in profesionalni ravni.

Polletna analiza stanja na področju varstva pri delu

IZTOK TRAFELA

FOTO: SRDAN MOHORIČ

Stanje na področju varnosti in zdravja pri delu v prvi polovici leta 2009 lahko ocenimo kot delno uspešno, saj se je v času recesije, ki vlada na svetovnih trgih in jo občutimo tudi v Talumu, povečalo število poškodb pri delu; na drugih področjih poskušamo slediti oziroma sledimo zastavljenim ciljem varnosti in zdravja pri delu v letu 2009.

Poškodbe pri delu

Iz priloženih grafov je razvidno, da se je v prvi polovici letošnjega leta v družbi Talum pripetilo 16 poškodb pri delu in 2 poškodbi na poti na delo. V primerjavi z enakim lanskim obdobjem se je število poškodb pri delu v družbi povečalo za štiri, medtem ko je število poškodb na poti na delo enako lanskemu polletnemu obdobju. Ob večjem številu poškodb pri delu se je povečalo tudi število izgubljenih delovnih dni, saj jih je bilo zaradi poškodb pri delu izgubljenih 547. Pri skoraj 60 odstotkih poškodb gre za lažje poškodbe rok, predvsem prstov, ki so posledica raznih stisnitev, udarcev in vreznin.

Delovna oprema

Z rednimi pregledi opreme in orodij je bila dosežena skoraj 97-odstotna skladnost delovne opreme in lestev, 99,9-odstotna skladnost ročnega električnega orodja ter 100-odstotna skladnost privezovalnih elementov. Vso našeto opremo pregledamo z lastnim kadrom, zunanje ustanove pregledajo dvigala in opravijo prve preglede delovne opreme. Prav tako nadaljujemo preglede plinskih instalacij pri končnih porabnikih, potrjen pa je bil tudi prvi del elaboratov eksplozijske ogroženosti na SIQ-u.

Požarna varnost

Na področju požarne varnosti so se v prvi polovici leta 2009 v Talumu pripetili 3 začetni požari, kar je 9 manj kot v enakem obdobju leta 2008. Na področju preventive je bilo izdanih 21 dovoljenj za opravljanje vročih del. Po planu pregledov in obhodov potekajo pregledi obratov, ki jih opravljajo zadolžene osebe, Služba varstva pri delu in Vargas-Al. Pri tem nismo zabeležili večjih pomanjkljivosti. Po planu pre-

gledov potekajo tudi pregledi sistemov aktivne požarne zaščite.

Incidentni in izredni dogodki

Nadaljuje se spremljanje in zapisovanje incidentnih in izrednih dogodkov; naš cilj pri tem je prepoznavanje in zmanjševanje potencialnih in dejanskih nevarnosti za nastanek poškodb pri delu, vplivov na okolje in požarno varnost. V prvi polovici leta 2009 je bilo zapisanih 50 izrednih in 69 incidentnih dogodkov.

OHSAS 18001

V julijski številki Aluminija ste se lahko seznanili z aktivnostmi, ki so zapisane v Programu za ravnanje z okoljem ter varnost in zdravje pri delu št. 8/08. V skladu z zahtevami standarda varnosti in zdravja pri delu OHSAS 18001:2007 bosta oktobra opravljena vodstveni pregled in nato zunanja presoja sistema varnosti in zdravja pri delu.

(Besedilo je povzeto iz polletnega poročila Službe varstva pri delu.)

ŠT. POŠKODB PRI DELU IN ŠT. IZGUBLJENIH DNI
Obdobje I-VI/1997-2009

ŠTEVILO ZAČETNIH POŽAROV V TALUM-u
Obdobje I-VI/1998-2009

Popotovanje po letnih časih v sebi

Aleksandra Jelušič. Foto: Srdan Mohorič

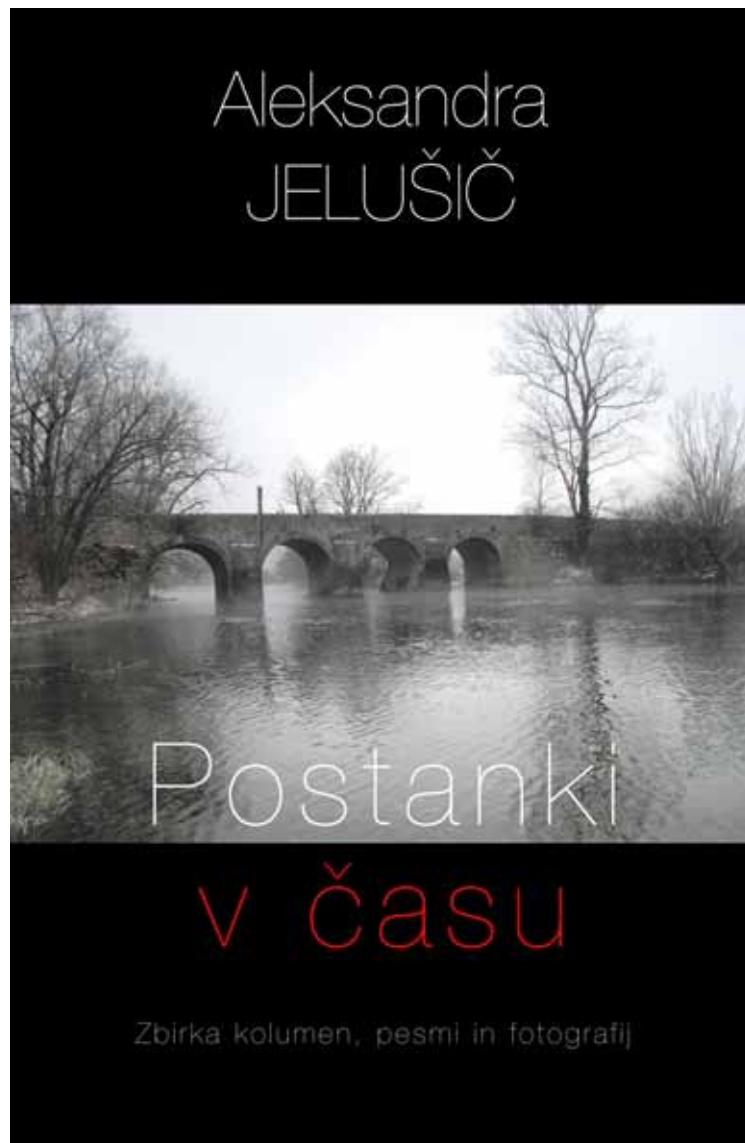
Pred nami so zbrana razmišljanja, fotografije in poezija Aleksandre Jelušič, ki potujejo po različnih razpoloženjih celoletnega ciklusa letnih časov, od svečana do prosinca. Besedila smo lahko redno prebirali kot kolumne, objavljene v časopisu Aluminij. Zdaj jih imamo priložnost doživeti obogatene z njenimi izbranimi avtorskimi fotografijami in pesmimi, ki že sicer izrednemu literarnemu slogu njenih miselnih refleksij še poglobljijo poetično razsežnost.

Vsako izmed poglavij je kamenček modrosti v mozaiku Aleksandrinega globokega, čutečega in radoživega doživljanja sveta. V vsakem nam na pronicljiv in svež način odkriva neki nov vidik življenja, že znane stvari nam osvetli v novi luči. Aleksandro zanima bistvo, življenje samo, ne abstraktna spekulacija. Ne ostaja na ravni opazovalke, omejena v območje racionalnega, temveč se v žuborenju besed izpostavi v vsem svojem bitju, celovito, z vso resničnostjo svojega osebnega iskanja. Prodornost njene misli je združena s toplino srca, in prav zlitje tega dvojega je ena izmed največjih in najbolj redkih kvalitete današnjega časa.

V časih prav neusmiljeno in kritično podreza v naše predstave o sebi in svetu, tiste senčne delčke, ki jih najra-

je ne bi videli, ampak to naredi prav po žensko – tako, da nas zraven nežno poboža, s prizanesljivostjo in zavedanjem, da smo prav vsi ljudje, nepopolni in učeči se. Vsak od nas na svoj način hrepeni po tem, da bi našel svoj pravi prostor v tem vse bolj nerazumljivem svetu. S tem ko sama dovoli življenju, da se je »dotakne do bolečine« in da ji tako razkriva svojo lepoto lahкости in teže, poziva tudi nas, da stopimo iz svojih okvirjev, raziščemo svet onkraj varnega, znanega, da tvegamo, sledimo svojim sanjam, hrepenjenjem ...

Svojo resnico razkriva iskreno, brezkompromisno sprejemajoč dejstva in posledice svojih odkritij. Za takšno pisanje je potreben pogum. Le na ta način se lahko priključimo globlje, za stereotipe, klišeje, stare predstave o življenju, smrti, ljubezni, medsebojnih odnosih, ekonomiji, duhovnosti, politiki, umetnosti, v vsem tem pa najprej o samih sebi – kdo smo, kaj lahko postanemo in kako izpolnjeno lahko živimo, če se tako odločimo. Staro ne deluje več. Ruši se marsikaj, kar se

nam je zdelo samo po sebi umevno. Odpreti se je treba novim možnostim. Aleksandra je vsekakor ena izmed tistih, ki nam pomagajo odstirati neznanke na tej poti in nas spodbujajo, da to storimo tudi sami. S svojo otroško radostjo, odprtostjo, globino, dobro-

dušnostjo me je nekajkrat pripravila do solz ... Mene je prepričala. Čisto in zares. Morda bo tudi vas ...

Mag. Romana Ercegovič x

Talun Kidričevo in Knjižnica Ivana Potrča Ptuj
vabita vas in vaše prijatelje na literarni večer ob izidu knjige kolumen, pesmi in fotografij z naslovom

Postanki v času

ki bo v petek, 2. oktobra 2009, ob 19. uri v Knjižnici Ivana Potrča Ptuj.
Vijudno vabljeni!

Steči bos po pisanem travniku, razigrano tekaj za svojimi metulji, uresniči si drobne sanje, naredi nekaj neodpušljivega, da te izženejo iz raja. Bodi samosvoj in drugačen... Ne boj se biti ti... Imaš le sebe... Izgubiti sebe je največja izguba in le tega se je vredno bati...

Lašiča prihodnosti

Slikam, torej sem

DARKO FERLINC

FOTO: SRDAN MOHORIČ

»Miran Cafuta je zaposlen v Talumu od leta 1978. Torej se spominja še TGA-ja. Najprej je delal v elektrolizi B, zdaj pa je v DE Izparilniki.«

Danes vam predstavljamo Mirana Cafuto, ki se poleg tega, da dela v naši »fabriki«, ukvarja še s slikanjem. Včasih smo takim rekli amaterski slikarji. Danes se malo lepše sliši, če jim rečemo ljubiteljski slikarji. To so seveda slikarji brez formalne likovne izobrazbe, pridobljene na Akademiji za likovno umetnost ali kaki drugi enakovredni šoli.

Ali so ljubiteljski slikarji umetniki? Stroka jim takega naziva ne priznava. Čeprav so mnogi zelo dobri, se le redki prebijejo v družbo slovenskih likovnikov, ki delujejo v ljubljanskem ali mariborskem društvu likovnih umetnikov. Ponavadi se organizirajo v svoja društva, ki delujejo v okoljih, kjer delajo. Toda vsaj na neki ravni se prepletajo ljubiteljski in akademski slikarji: veliko je akademskih slikarjev, ki ne dosegajo kakovosti marsikaterega ljubiteljskega, in marsikateri ljubiteljski slikar presega raven sivega ljubiteljskega povprečja.

Ponavadi ljubiteljski slikarji slikajo to, kar vidijo. Pokrajine, tihožitja, redkeje portrete. Nekateri pa si upajo spustiti se tudi v abstrakcijo. Značilno zanje je, da ostanejo pri svojem slogu slikanja ves čas svojega dela. Ga torej kaj dosti ne spreminjajo. Ampak to sploh ni važno. Pomembno je, da slikajo in da pri tem uživajo. Da sproščajo svoja hotenja, svoj talent, svoje ideje in da pri tem nastane nekaj lepega.

Človek običajno postane ljubiteljski slikar, ko je že v »določenih letih«.

Redki slikajo od mladosti. Nekateri, ki so bolj naduti in ki pri petinštiridesetih nenadoma odkrijejo slikarja v sebi in ugotovijo, kako so pravzaprav talentirani, so včasih prav čudni. Težko jim je dopovedati, da postaneš dober umetnik pač malo drugače. In taki ponavadi razmišljajo, kako so dobri in kako dobra so njihova dela. Nekateri se hočejo celo povzdigniti nad že uveljavljene in priznane umetnike.

So pa drugi, ki so se pripravljani učiti tudi v malo kasnejših letih in ki so dovzetni za vse, kar se okoli njih dogaja. Učijo se od akademskih slikarjev in tudi od svojih likovnih kolegov. Sicer pa vsak zase ve, če je le malo »brihten«, pri čem je in kakšno je njegovo slikarstvo.

Z našim fotografom Srdanom sva obiskala Mirana Cafuto na njegovem domu na Ptujski Gori. Tam je na zelo lepem in mirnem prostoru kupil hišo. Ko sva se pripeljala v njegovo ulico, nas je že čakal na dvorišču. Poleg nje sta naju pozdravila še velik črn novofundlandec in poln ribnik japonskih krapov.

V hiši ima svoj slikarski atelje in takoj smo odšli tja. Atelje je seveda poln slik. Največ je njegovih, ima pa tudi slike drugih avtorjev. Tudi on je v večini primerov krajinar, delati pa je začel tudi abstraktne slike.

Sicer ne bi rad ocenjeval njegovih del, vendar se mi zdi, da dela dobro. Posebej me je pritegnila slika, ki jo je imel še na slikarskem stojalu ali »štafelažu«. Tudi krajina, in sicer ob neki vodi, potoku ali nekaj takega ... Resnično dobro. Za mene gotovo ena boljših

slik v ateljeju. Pa seveda baloni. Tudi dobra slika.

Pogovor pa je nato stekel ob domačem vinu, in da se lažje pije, tudi ob narezku.

Vedno znova sem navdušen, ko srečam človeka, ki počne kar koli s takim veseljem. Ki mu neka dejavnost izpolnjuje življenje tudi zunaj vsakdanje službe in domačih obveznosti.

Miran Cafuta je zaposlen v Talumu od leta 1978. Torej se spominja še TGA-ja. Najprej je delal v elektrolizi B, zdaj pa je v DE Izparilniki. Zaradi bonificiranega delovnega časa se počasi pripravlja na »penzijo«.

S slikanjem se ukvarja že 20 let, 15 let pa zelo aktivno. Spominja se, da je že

v osnovni šoli delal risbice in slike tudi za druge. Za sošolce.

Ljubiteljski slikarji se ponavadi držijo svojih mentorjev. Kar je seveda prav, saj se od njih učijo. Ne bi pa smeli postati odvisni od njih. Vsak mora nekega dne najti svojo pot, po kateri bo ustvarjal. Ta pa seveda še ne pomeni, da se mu ni treba učiti. Vsi se učimo vse življenje.

Tudi Miran je dovzeten na vse novo. Za vse, česar še ne ve, česar še ne zna. V Sestrzah je obiskoval predavanja pri našem nekdanjem sodelavcu Branku Gajštu, ki tudi aktivno slika in se ukvarja z organiziranjem likovnih kolonij in ekstempor v tem okolju.

Abstrakcijo sta ga učila Dušan Fišer in Oto Rimele. Slika za svoje zadovoljstvo in zaradi druženja. Povezan je v dve društvi, v Umetniško društvo Ustvarjalec v Majšperku in v Likovno društvo

Kidričevo. V tem okolju se na področju likovne dejavnosti kar nekaj dogaja. Ljubiteljski slikarji se dobivajo in družijo v Žetalah na tamkajšnjem ekstemporu, na kolonijah v Majšperku, na Štatenbergu – v to nisem več prepričan, ker je dvorec trenutno zaprt –, v Kidričevem. Nedavno je bila v Makolah forma viva, ki je sicer kiparski dogodek, vendar na njem sodelujejo tudi slikarji. (Mimogrede: Če se boste kdaj imeli priložnost izgubiti v Makolah in predvsem če vas bo malo več, si oglejte množico kipov in skulptur, nastalih na omenjenih kiparskih druženjih in razstavljenih po makolskih gričih. Verjemite, imeli boste kaj videti. Pa še vlakec vas bo peljal iz centra Makol po tej poti v hrib. Prav

slikarski prijatelji. Družba je na takih druženjih kar primerna. Zabavna in sproščena. Iz svojih izkušenj pa vem, da se tu in tam najde kak tečež, ki se ne more vklopiti in se mu zdi vse »ful brez veze«. Ampak ...

Na stenah nima svojih slik. Največ jih podari, jih pa tudi prodaja. In to delajo več ali manj vsi ljubiteljski slikarji. Eni od tega celo živijo, drugi pa popravljajo svoj osebni ali družinski proračun.

In tako je minil še en popoldan. In spet lahko rečem, da nam je bilo »fajn«. X

prijetno pa se je po teh poteh tudi sprehoditi.)

V Majšperku so v prostorih nekdanje tekstilne tovarne odprli odlično razstavišče. Prvi, ki je v njem razstavljal, je bil Dušan Fišer. Upam, da se bo razstavišče »prijelo«, saj je lokacija enkratna in omogoča resnično kakovostne razstave.

Miran slika predvsem olje na platno, poizkusil pa se je tudi v akvarelu. Dobil je že nekaj nagrad in priznanj. Tako je v Vojniku na ekstemporu prejel 1. odkupno nagrado. Nagrado je dobil tudi na ekstemporu v Izoli. Slikal je v Grožnjanu v hrvaški Istri. Ima pravzaprav dva ateljeja. Tistega doma smo že opisali. Drugi pa je v njegovem vikendu v Halozah. Tam je predvsem takrat, kadar slika v naravi. In med druženjem v Žetalah pri njem prespijo tudi kakšni

Najboljše **fotografije** tega meseca

Zelje v parku v Švici. Foto: Brane Kožuh.

Millau Viaduct, Francija. Foto: Brane Kožuh.

Kozorog na Kriških podih. Foto: Stanko Jus.

Pomol. Foto: Valerija Valentan.

Pozejdon - grški bog morja. Foto: Peter Belec.

Plaža Shipwreck v Grčiji. Foto: Peter Belec.

Internetna za.svoj@enost.com

ALEKSANDRA JELUŠIČ

FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ

V zadnjem času se moji pogovori s prijatelji ali znanci, ki jih srečujem kar tako po naključju, skoraj vedno končajo s povabilom na Netlog ali Facebook. Ko vljudno odklonim vabilo, me malce čudno pogledajo v stilu: »Kaj tale je pa za na Luno?« Če dandanes

nisi vpet v novodobne komunikacijske kanale, veljaš za čudaka, tehničnega nazadnjaka ali pa te obtožijo konservativnosti ... Nikakor se nimam name-na opravičevati, ker me ne boste našli na Facebooku ali Netlogu, le škoda se mi zdi, da ljudje tako simpatizirajo z

nečim, kar pravzaprav niti ni tako *fancy, cool, the best, mega* ... Pravzaprav bi se ob poplavi brezosebne komunikacije vsak normalen človek moral vprašati, kje je meja oziroma kakšen odmerek Netloga in Facebooka je še zdrav za ohranjanje nepopačenih in zdravih človeških odnosov.

Pa začnimo pri prednostih, kot se za vsak sestavek tudi spodobi. Dejstvo je, da je tempo življenja neusmiljen in včasih je veliko lažje izmenjati misli kar prek interneta, saj je preprosto, hitro in ni treba, da smo fizično prisotni. Če se nam zahoče miselni skok na Japonsko, v Indijo Koromandijo ali na Antarktiko, sploh ni problema. Pogoj je samo, da najdemo nekoga na drugi strani sveta, ki nas želi za svojega prijatelja ... A tu se skriva past. Kdo je človek, ki želi biti naš prijatelj?

Netlog in Facebook je samo ime za masko, ki si jo ljudje nadenemo, ko vstopamo v mamljiv virtualni svet, ki ponuja drugačnost. Nikoli ne veste, kdo se resnično skriva za vsemi tistimi imeni, ki trkajo na naša e-poštna vrata in nas vabijo v neznane svetove. Pod masko se ljudje počutijo varni, skrivnostni, pogumni, ljubljeni, drugačni ... Virtualni svetovi so za mnoge nenavadna avantura v neznano, z veliko mero adrenalina. Mnogi odvržejo svojo identiteto in si ustvarijo novo, v upanju, da bi spremenili svoja življenja, izgubljena v neusmi-

ljenem vrtiljaku apatičnega sveta. In ko enkrat začutijo slast te drugačnosti, jih mnogo obvisi na meji zasvojenosti. Vprašajte se, kje je vaša meja. Kako daleč ste pripravljeni iti? Ste pripravljeni zamenjati resničnost za virtualni svet, ki je navidezen, a vam nudi neke nove užitke, ki se jim dan za dnem teže odrečete?

S prijateljico se dogovoriva, da bova naredili manjši poskus, da vam doka-že, da sta Netlog in Facebook lahko zelo varljiva v svoji navideznosti in nevarna, saj nikoli ne vemo, kdo se skriva za virtualnim prijateljstvom.

Prijavim se na Netlog in postanem fant. Mlad študent, popotnik, z izbranim okusom, razumevajoč, dober poslušalec, skratka vse tisto, kar mlado sodobno dekle od fanta pričakuje. V prid si štejem, da sem Venera, in tako zelo dobro poznam vse mamljive besede, na katere se dekleta zlahka ujamejo ... Pobrskam po Netlogu, kjer najdem mlado dekle. Povabim jo na klepet. Najprej jo uvidevno nagovorim, ji dam nekaj zelo srčkanih komplimentov in pohvalim njen videz na sliki. Pazim, da sem strašansko uvideven, kavalirski. Laskam ji. Po samo nekaj minutah klepetanja me povabi, ali bi želel postati njen prijatelj. Zahteva mojo sliko. Čas je, da se umaknem, saj se stvari začnejo zapletati, postajajo preveč intimne.

Iz radovednosti poskus ponovim še nekajkrat in vedno naletim na široko odprta vrata. Nihče ne sluti, da nisem fant. Nihče ne ve, da samo eksperimentiram. Moja ugotovitev je zastrašujoča. Na Netlogu najdem poplavo zelo mladih deklet, ki si želijo klepetati, ker se jim stvar zdi *cool*. Verjetno se postavljajo pred prijatelji-cami, koliko zanimivih fantov jim je uspelo spoznati. To so vaši otroci, vaše punčke, ki jih želite zaščititi pred svetom, ki jim ne dovolite s prijateljico v disko, zvečer na sladoled in jih po starševsko svarite pred tujci. Živite v dobri veri, da so doma varne in da jih lahko zaščitite. Te punčke sedijo pred odprtimi vrati sveta. Ste še vedno prepričani, da sta Netlog in Facebook nekaj, brez česar svet ne bi mogel več preživeti? Zaprite vrata svojih domov in preverite, kdo so vaši navidezni prijatelji. Morda niso to, v kar verjamete. **x**

Poslovil se je naš Edi

BOGDAN LUKMAN

FOTO: BOGDAN LUKMAN

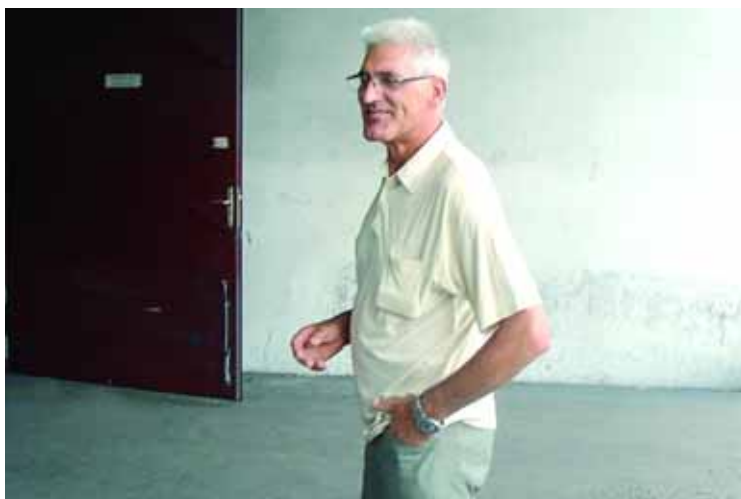
V sredini avgusta se je od nas polovil in odšel v zasluženi pokoj Edi Šimenko.

Edija sem spoznal kot sodelavca že leta 1989, ko se je v DE Anode začela proizvodnja anodnih blokov. Že pri izgradnji (MPPAI-1) je bil Edi premeščen od vzdrževanja livarn v DE Anode kot vzdrževalec naprav.

Edija so vedno zanimale nove stvari, pri katerih je lahko spoznaval in pro-

učeval principe delovanja naprav, posebej mu je bilo v veselje kakšno stvar na napravi spremeniti, izboljšati. Zelo ponosen je bil na spremembo, ki jo je naredil na snemalcih za SL, ki so mu jo priznali tudi takratni dobavitelji naprav ECL iz Francije.

Zvedav duh in vedoželjnost po nečem novem mu nista dala miru, zato se je vpisal v Srednjo tehnično šolo na Ptuj, ki jo je tudi uspešno končal.

Edi Šimenko

Sčasoma je napredoval na tehnološka opravila, ki jih je opravljal vse do upokojitve. Pri raznovrstnih delih je pridobil neprecenljivo znanje in izkušnje, ki jih je s pridom uporabljal pri delu ter jih kot dober sodelavec nezadržno delil z sodelavci.

Dragi Edi, naj ti 14. avgust 2009 ostane v prijetnem spominu. Vem, da

boš svoj čas sedaj, v tretjem življenjskem obdobju, s pridom izkoristil za svoje konjičke. Posebej ti želimo, da narediš veliko kilometrov s svojim fičkom, pri tem pa ne pozabi s sabo popeljati tudi žene in vnukinje. Hvala ti za tvoj prispevek k uspešnosti vzdrževanja anod. Ohrani zdravje in srečo še mnoga leta.x

SEDMI MARATON POLI

Kilometri užitkov

SLAVKO KRAJNC

FOTO: ARHIV

Kolesarstvo je v Sloveniji zelo razširjena športna dejavnost. Tega se zavedamo tudi v Talumu in tako smo se tudi letos odločili organizirati udeležbo na 7. maratonu POLI, ki je doslej vsako leto dosegal rekorde.

Letošnje petkovo in sobotno jutranje deževje ni ustavilo Talumovih navdušencev in spet so se v velikem številu udeležili tega tradicionalnega maratona, ki je potekal pod sloganom *Kilometri užitkov*. Udeleženci so se začeli zbirati kar hitro po osmi uri in opaziti je bilo mogoče, da je udeležba na tako veliki prireditvi nekaj posebnega za vsakega posameznika. Na izbiro smo imeli več kolesarskih poti. Najbolj navdušeni kolesarji so prevozili maraton MAXI Poli v dolžini 62 km, najmlajši pa so v spremstvu Juhija prevozili najkrajšo progo v dolžini 4 km.

Pri vožnji je potrebna velika mera pazljivosti. Ko se tako velika skupina kolesarjev poda na pot in vsi želijo najhitreje priti na cilj, lahko tudi nekaj nezbranosti privede do neprijetnih poškodb.

Po končanih prevoženih kilometrih smo se okrepčali v šotoru, sledila pa je podelitev pokalov. Kot vsa leta smo tudi letos Talumovci osvojili pokal za najštevilčnejšo ekipo, saj se je maratona udeležilo čez 600 kolesarjev. K osvojitvi tega prestižnega naslova sta nam pomagala Uprava Taluma ter sindikat, ki sta nam omogočila udeležbo na tako zanimivi kolesarski prireditvi, ki že leta podira rekorde. Upamo, da se bo v naslednjih letih ponudilo še več priložnosti za udeležbo na tovrstnih prireditvah, saj tudi na ta način skrbimo za svoje zdravje.x

Slavko Krajnc prejema pokal

Dan, vreden **spomina**

TANJA MADJAR
FOTO: DARKO FERLINC

Zdravje – vrednota, ki jo brez posebnega razmisleka postavimo na vrh pomembnosti. Zavedamo se, da je vir zadovoljstva na vseh področjih življenja. Beseda nas spremlja povsod. Drugim ob jubilejih najprej zaželim veliko zdravja, v družbi pogosto slišimo *Na zdravje* in tudi v Talumu jo pogosto srečamo: zdravo Talum, Talumov dan za zdravje, otroci rišejo in pišejo o zdravju, varno doma ...

To je vse lepo in prav danes, ko smo zdravi.

V Talumu organiziramo aktivnosti za promocijo zdravja ravno z namenom, da bomo že danes delali za jutri. Z

namenom, da se bomo prav vsi zavedali, da moramo za zdravje skrbeti tudi sami. V današnjih časih ima namreč vsak izmed nas možnost pridobiti informacije o tem, kako vplivati na lastno zdravje in kaj lahko sami naredimo zase in svoje zdravje. In s Talumovim dnevom za zdravje simbolično ponazorimo ravno to misel.

Ob tokratnem, že enajstem srečanju smo dvomili le v vreme, ki pa nam je ostalo naklonjeno vse do konca. Tako smo pohodniki preživeli čudovito dopoldne na poti iz Juršincev do Gomile, si ogledali Puhov muzej, že skoraj zrelo grozdje, buče na poljih in

barvito jesen na drevesih. Tudi kolesarji so imeli zanimivo daljšo pot (70 km) na Boč in krajšo do Stoperc (42 km). Plavalci so se v ptujskih Termah prepustili vodnim aktivnostim. Po aktivnem dopoldnevu smo tradicionalno preskušali Vitalove kulinarne dobrote. Letos smo srečanje ponovno popestrili še z družabnimi igrami: moč smo preizkusili z vlečenjem vrvi, orientacijo z vrtenjem okrog palice in koordinacijo s skupinskim smučanjem. Gledalci pa smo se ob tem iskreno zabavali.

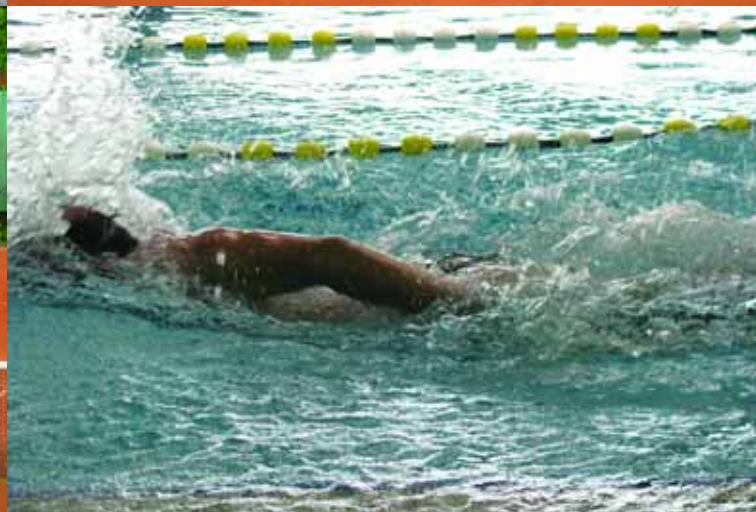
Bil je lep dan, vreden spomina.x

Pohodniki pred Puhovim muzejem

11. Talumov dan za zdravje

FOTO: DARKO FERLINC, SLAVKO KRAJNC, JOŽICA TUMPEJ

Sijalke ločuj in naravo varuj!

VIR: WWW.ZEOS.SI

Podjetje Zeos je za letošnjo jesen in zimo v sodelovanju s podjetjem Gorenje design studio pripravilo kampanjo obveščanja javnosti o ločenem zbiranju odpadnih sijalk. Kampanja poteka pod sloganom *Sijalke ločuj in naravo varuj*. V njenem okviru je bila v začetku septembra odmevna novinarska konferenca, do začetka oktobra bodo v Merkurjevih centrih potekali zanimivi dogodki, do konca leta pa vsem, ki bodo v Merkurjeve centre prinesli odslužene sijalke, ponujajo možnost, da zadenejo nove brezplačno. Zeos s temi aktivnostmi informira javnost o zakonsko določenih spremembah v zvezi s postopnim umikom žarnic s trgovskih polic in njihovem nadomeščanju z varčnejšimi sijalkami.

Podjetje Zeos, ki skrbi za zbiranje odpadne električne in elektronske opreme in ravnanje z njo, že od leta 2007 skrbi tudi za zbiranje odpadnih sijalk. Te so zaradi majhne količine živega srebra lahko potencialno okoljsko nevaren odpadek, hkrati pa jih je mogoče 95-odstotno reciklirati. Da bi zagotovili njihovo učinkovito zbiranje in reciklažo, je podjetje Zeos pri večini večjih prodajalcev varčnih sijalk namestilo posebne zbiralnike za zbiranje odpadnih.

Zbrane količine se iz leta v leto povečujejo. V prvih šestih mesecih letošnjega leta smo zbrali 30 odstotkov več odpadnih sijalk kot v enakem obdobju lani.

V nagradni akciji, ki poteka v sodelovanju z Merkurjem, bodo vsem, ki bo-

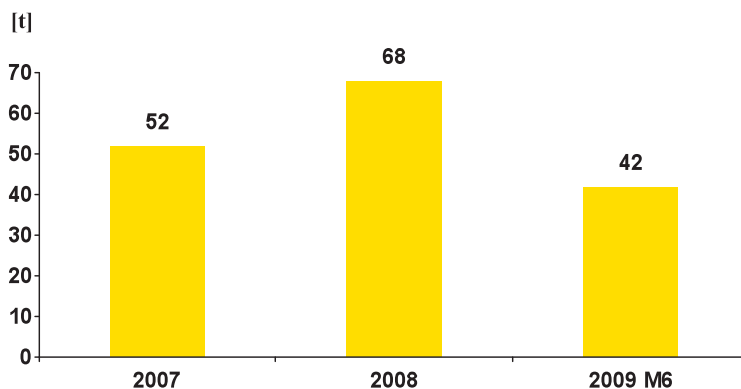
do do konca leta 2009 odslužene varčne sijalke prinesli v Merkurjeve centre po Sloveniji, omogočili, da zadenejo novo brezplačno sijalko. Zadene kar polovica srečk!

V okviru kampanje pripravljata Zeos in Merkur tudi pet zanimivih izkustvenih dogodkov v petih Merkurjevih centrih po Sloveniji. Prva dva dogodka sta že bila v trgovskem centru BTC v Ljubljani ter trgovskem centru Primskovo Kranj, sledijo pa še dogodki v TC Maribor (18. 9. 2009), TC Celje (25. 9. 2009) in TC Nova Gorica (2. 10. 2009). Obiskovalci si ob tej priložnosti lahko ogledajo zgodovinski razvoj žarnic, preverijo energijsko učinkovitost sijalk ter izvedo, kaj se zgodi s sijalkami, potem ko jih odložijo v posebej za to namenjene zbiralnike.

Več o nagradni igri, dogodkih in ločenem zbiranju sijalk si lahko preberete na njihovi spletni strani:

www.zeos.si/sl/sijalke/sijalke-louj-in-naravo-varuj.html.

Začetek kampanje Sijalke ločuj in naravo varuj so predstavili na novinarski konferenci 4. septembra 2009 v prostorih Gorenja Slovenija na Brnčičevi v Ljubljani. Na odmevnem dogodku so o kampanji spregovorili direktor Zeosa Emil Šehić, predstavnik direktorata za okolje z Ministrstva za okolje in prostor Edvard Ipavec, direktorica društva za sonaravni razvoj Focus Lidija Živčič, Grega Bizjak iz laboratorija za razsvetljavo in fotometrijo, direktor družbe Sloluks Martin Vovk ter Rok Istenič, predstavnik Merkurja za odnose z javnostmi.x

SLOVARČEK: AŠUR – INDIJSKO DREVO, AKERS – AMERIŠKI KIPAR (BENJAMIN, 1825-1861), NAHA – PRISTANIŠČE IN GLAVNO MESTO JAPONSKEGA OTOKA OKINAVE, GULKO – AMERIŠKI ŠAHOVSKI VELEMOJSTER (BORIS, 1947), RUSKEGA RODU, GIAVER – NORVEŠKI FIZIK, NOBELOVEC (IVAR, 1929), OKADA – JAPONSKI SLIKAR (KENZO, 1902-1982), TEVČ – SLOVENSKA ALPSKA SMUĀARKA (ANA, 1986).

				SESTAVIL: JANKO ŠEGULA	SLOVENSKA EKONO- MISTKA (PETRIN, 1944)	INDIJSKO DREVO	ČUDEN OBČUTEK PO TELESU	MLEKU PODOBEN SOK NEKATERIH RASTLIN	KLIC GOVEDU: NA LEVO	NAKLEP, NAMERA						
				NIZOZEMSKI POMOR- ŠČAK (ABEL, 1603-1659)												
				ZELO KISLO VINO												
TALUM	DEL SETA PRI TENISU, TOČKA, POEN, GEM	NEMŠKI FILOZOF (LORENZ, 1779-1851)	FR. TENIŠKA IGRALKA (AMELIE, 1979)										DEPARTMA V FRANCIJI	MOGOČNA GORA	PRISTA- NIŠČE IN GLAVNO MESTO OTOKA OKINAVE	
			SIRO- MAŠTVO													
GLIVE					STVAR, PREDMET					ANGLEŠKI PEVEC (JOHN)						
					NAJVEČJE BRAZILSKO MESTO					JAPONSKI SMUČARSKI SKAKALEC (HIROYA, 1970)						
AMERIŠKI KIPAR (BENJAMIN, 1825-1861)						LESNIKA (NAREČNO)										
						TAMARA SAMBRAILO										
ZBIRANJE VIDEO- POSNETKOV											POLOM, NEUSPEH					
											RAŽENJ					
POPOLNO UJEMANJE, ISTOST									PREBIVALKA IGA							
									OSNOVNA KOLIČINA							
				AVTO- NOMNA POKRAJINA			HITER MOTORNİ ČOLN	GRŠKA ČRKA								
				PRAOČE FENIČANOV, USTANOVITELJ MESTA TIR												
				AMERIŠKI ŠAHOVSKI VELE- MOJSTER (BORIS, 1947)	KRAJ V VZHODNEM DELU HALOZ											
				NASLOV, NAZIV					AVTO- MOBILSKA OZNAKA ZA NOVO ZELANDIJO	MED- NARODNA ORGA- NIZACIJA ZA BEGUNCE						
TALUM	LJUDSKO IME ZA NAVADNI RMAN													FRANCOSKA LETALSKA DRUŽBA (AIR FRANCE)	SLOVENSKI SLIKAR IN GRAFIK (LOJZE, 1955)	DUHOVNIK, ŽUPNIK
	ŽENSKA V INDIJANSKEM OKOLJU															
GRŠKI OTOK V EGEJSKEM MORJU							HRVAŠKA ROCK SKUPINA							GRAFIČNO ZNAMENJE ZA POUDAREK		
							NORVEŠKI FIZIK (IVAR, 1929)									
VAS SEVERNO OD OTOČCA OB KRKI					EDVARD GRIEG				TIP FIATA	JAPONSKI SLIKAR (KENZO, 1902-1982)						
					SEDEŽ KONCERNA GOODYEAR (ZDA)					EVROPSKO GORSTVO						
RIBIŠKA LADJA, KI LOVI Z VREČO, VLAČILKA											SIN DEDALA					
											SLOVENSKA ALPSKA SMUČARKA (ANA, 1986)					
SLOVENSKI PESNIK (VINKO, 1947)						ARGEN- TINSKI DRAMATIK (ROBERTO, 1900-1942)						CENTI- METER				ŽIVAL Z BODICAMI
						INOSLAV						RUSKI VLADARSKI NASLOV				
																
				IZGUB- LIJANJE GLASU												
				DRAMA HENRIKA IBSENA						RISBA S SVINCNI- KOM, NARIS						

Uporaba aluminija

Drogovi

Profili in cevi raznih oblik, izdelani iz drogov, se razlikujejo tudi po velikosti oziroma preseku. V Talumu proizvodimo različne premere drogov prav zaradi velikosti profila. Premeri naših drogov so 178, 203, 228 in 331 mm.

Tokrat vam predstavljamo dele transportnih sredstev: stranice prikolic na tovarnjakih in nosilne konstrukcije vlakov.

